

Maarit Laaksonen
Mari Suhonen
Sirpa Suhonen

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto ja Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto

RAPORTTI

RAPORTTI

Maarit Laaksonen, Mari Suhonen ja Sirpa Suhonen

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto ja Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

© Maarit Laaksonen, Mari Suhonen ja Sirpa Suhonen
Sanastokeskus TSK ry ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-245-575-8 (painettu)
ISBN 978-952-245-576-5 (pdf)

ISSN 1798-0070 (painettu)
ISSN 1798-0089 (pdf)

Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy
Tampere, 2012

Esipuhe

Sosiaalialan tietoteknologiahanke (Tikesos) käynnistyi osana Sosiaalialan kehittämishanketta vuonna 2005. Se on toiminut omana erillishankkeenaan vuodesta 2008 alkaen ja päättyy vuoden 2011 lopussa. Tikesos-hankkeessa tehtävän työn tavoitteena on tukea asiakastiedon sisällön ja käsittelyn yhtenäistämistä tietoteknologiaa hyödyntämällä.

Sanastotyö on keskeinen osa tietomäärittelyä ja toimii perustana asiakastietojen semanttiselle yhtenäistämiseksi, joten Tikesos-hanke ja Sanastokeskus TSK toteuttivat vuosina 2009–2011 yhdessä kaksi sanastoprojektia, joiden tulokset on yhdistetty tähän julkaisuun. Ensimmäinen projekti liittyi sosiaalipalvelujen luokitukseen. Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto laadittiin samanaikaisesti varsinaisen sosiaalipalvelujen luokituksen kanssa. Toinen projekti liittyi sosiaalihuollossa käytettäviin asiakirjatyyppeihin, ja siinä laadittiin Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto. Raportti koostuu näistä kahdesta sanastosta. Sanastot on pidetty erillään, koska ne molemmat muodostavat oman kokonaisuutensa ja niiden tarkasteleminen yksittäisinä sanastoina on siten helpompaa.

Sanastoilla pyritään palvelemaan sosiaalipalvelujen luokitusta ja asiakirjatyypiluokitusta käyttäviä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ja muiden erikoisalojen ammattilaisia sekä sosiaalihuollon tietojärjestelmien parissa työskenteleviä henkilöitä. Sanastoista toivotaan olevan hyötyä myös muille julkishallinnon sanastoja, luokituksia tai hakemistoja laativille sekä muille sanastoista kiinnostuneille tahoille.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastoa tehtiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa keväällä 2010 valmistui noin 70 käsitettä, joiden aihealueina olivat olennaisimmat sosiaalipalvelujen luokitteluperusteisiin liittyvät käsitteet, sosiaalihuollon palvelutehtävät sekä sosiaalihuollon palveluprosessit ja niiden vaiheet. Palveluprosesseista ja vaiheista mukana ovat ne, jotka on tunnustettu Tikesos-hankkeessa. Sanaston toisessa vaiheessa vuonna 2011 sanastoa täydennettiin yhteensä noin 60:llä sosiaalipalveluja ja niiden toteutustapoja kuvaavalla käsitteellä. Samalla päivitettiin joitain aiemmin laadittuja sosiaalihuollon palvelutehtävien, palveluprosessien ja prosessien vaiheiden kuvauksia sosiaalipalvelujen luokituksen tehtyjen muutosten ja sanastosta saadun palautteen perusteella.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto laadittiin samanaikaisesti sosiaalipalvelujen luokituksen toisen vaiheen ja sosiaalihuollon asiakirjatyypiluokituksen päivittämistyön kanssa. Tikesos-hankkeessa oli laadittu asiakirjatyypiluokitus, joka ei kuitenkaan sisältänyt terminologisen sanastotyön menetelmin laadittuja määritelmiä. Asiakirjatyypiluokituksen päivityksen yhteydessä toteutetun sanastoprojektin tuloksena syntyi Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto, joka sisältää tiedot noin 20:stä sosiaalihuollon asiakasasiakirjaluokitukseen liittyvästä käsitteestä. Sanaston valmistuttua sosiaalihuollon asiakirjaluokitus-työtä on jatkettu edelleen.

Sosiaalipalvelujen luokitusta ja asiakasasiakirjaluokitusta käytetään sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen yksilöinnissä. Yksilöinti tapahtuu liittämällä jokaiseen sähköiseen asiakasasiakirjaan tieto asiakirjan nimestä, asiakirjatyypistä sekä siitä palvelutehtävästä, sosiaalipalvelusta ja palveluprosessista, jossa asiakirja on syntynyt. Asiakirjojen syntykontekstin kuvaamista ja yksilöintiä ohjeistetaan tarkemmin muissa Tikesos-hankkeen tuotoksissa, jotka löytyvät hankkeen verkkosivuilta¹. Lisäksi sekä sosiaalipalvelujen luokituksen² että asiakasasiakirjojen³ muodostamista ja hyödyn tämistä ohjeistetaan omissa soveltamisoppaissaan. Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastossa ja Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanastossa kuvataan keskeiset sosiaalihuollon asiakastiedon käsittelyssä tarvittavat käsitteet, jotka soveltuvat sekä julkisten että yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien käytettäviksi.

Sanastojen tavoitteena on selvittää sosiaalipalvelujen luokituksessa ja asiakasasiakirjoissa käytettäviä termejä terminologisen sanastotyön avulla. Sanastoissa selvitetään käsitteiden sisällöt määritelmien ja niitä täydentävien huomautusten avulla sekä annetaan suositukset suomenkielisistä termeistä. Käsitteiden välisiä suhteita havainnollistetaan käsitekaavioiden avulla.

Sanastotyössä on ollut tavoitteena löytää kullekin käsitteelle yksilöivä termi, joten työryhmät ovat pyrkineet noudattamaan tiettyjä terminmuodostuskäytäntöjä. Esimerkiksi sosiaalipalvelujen ja sosiaalihuollon palvelutehtävien nimitykset ovat käytännössä usein olleet samoja. Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastossa tällaisissa tapauksissa sosiaalipalvelulle on pyritty muodostamaan uusi termi joko lisäämällä palvelu-sana palvelutehtävän nimitykseen tai keksimällä muu käsitettä kuvaava nimitys (esimerkiksi *kasvatus-* ja *perheneuvonta* on sosiaalihuollon palvelutehtävän nimi ja siinä annettava sosiaalipalvelu on nimeltään *kasvatus-* ja *perheneuvontapalvelu*). Myös sosiaalihuollon palveluprosessien ja niiden vaiheiden nimityksissä on ollut tarve erottaa termillä samantapaiset käsitteet niin, että prosessien vaiheet on pyritty nimeämään -minen-päätteisesti silloin, kun se on ollut mahdollista. Esimerkiksi *sopimuksen vahvistus* on

¹ www.tikesos.fi

² Laaksonen, Maarit, Kärki, Jarmo, Lehmuskoski, Antero (2011). Sosiaalipalvelujen luokitus. Soveltamisopas. Versio 1.0. [verkkojulkaisu] Sosiaalialan tietoteknologiahanke, STM.

³ Ailio, Erja, Häkälä, Niina, Hänninen, Heli, Tossavainen, Päivi (2011). Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat. Soveltamisopas ja toimintaraportti. Versio 0.95. [verkkojulkaisu] Sosiaalialan tietoteknologiahanke. STM.

sosiaalihuollon palveluprosessin nimitys, kun taas *sopimuksen vahvistaminen* on sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheen nimitys.

Sanastoja laadittaessa on huomioitu voimassa oleva sosiaalihuolto ja tiedonhallintaa ohjaava lain-säädäntö. Tämän lisäksi sanastot perustuvat sanastoja laatineiden asiantuntijaryhmien pohdintoihin. Julkaisun lopussa on lähdeluettelo, jossa on mainittu sanastojen laatimisessa käytetyt keskeisimmät lähteet.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastoa laativaan asiantuntijaryhmään kuuluivat työn eri vaiheissa seuraavat asiantuntijat:

Anu Jäppinen, erikoissuunnittelija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2010–2011)
Pekka Kortelainen, IT-kehityspäällikkö, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (2009–2010)
Jarmo Kärki, projektipäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2009–2010)
Maarit Laaksonen, projektipäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2009–2011)
Antero Lehmuskoski, projektipäällikkö, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (2009–2010)
Anna Väinälä, tutkija, Itä-Suomen yliopisto (2010–2011)
Riikka Väyrynen, erikoissuunnittelija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2009–2010)
Mari Suhonen, terminologi, Sanastokeskus TSK (2009–2011)
Sirpa Suhonen, terminologi, Sanastokeskus TSK (2009–2011)

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanastoa laativaan asiantuntijaryhmään osallistivat:

Erja Ailio, projektitutkija, Itä-Suomen yliopisto, Sosiaali- ja terveysjohtamisen laitos, Shiftec-tutkimusyksikkö (2010–2011)
Niina Häkälä, projektitutkija, Itä-Suomen yliopisto, Sosiaali- ja terveysjohtamisen laitos, Shiftec-tutkimusyksikkö (2010–2011)
Maarit Laaksonen, projektipäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2010–2011)
Päivi Tossavainen, projektitutkija, Itä-Suomen yliopisto, Sosiaali- ja terveysjohtamisen laitos, Shiftec-tutkimusyksikkö (2010–2011)
Mari Suhonen, terminologi, Sanastokeskus TSK (2010–2011)
Sirpa Suhonen, terminologi, Sanastokeskus TSK (2010–2011)

Työryhmät kiittävät kaikkia työhön osallistuneita. Erityiskiitokset annamme Helsingin sosiaaliviraston tietohallintopalveluille sekä Eteva-kuntayhtymälle, josta saimme arvokasta asiantuntija-apua **Carina Lusikalta**, **Markku Niemelältä** ja **Tiina Peltoselta** erityisesti asumisen palveluissa annettavien ja sosiaalista hyvinvointia edistävien sosiaalipalvelujen käsittelyyn.

Sanastojen laatimiseen tarvittavan terminologisen työn on rahoittanut sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto ja Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto liitetään osaksi Sanastokeskuksen TEPA-termipankkia⁴.

Tikesos-hankkeen tuotoksista vastaa vuoden 2012 alusta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon operatiivinen ohjaus -yksikkö. Sanaston valmistumishetkellä sosiaalihuollon sanasto- ja käsitetyön osalta ei vielä ole laadittu tarkempia suunnitelmia, mutta tarve kansalliseen kehittämiseen on tunnistettu ja asetettu keskeiseksi kehittämiskohteeksi esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön tiivistämiseksi.

Avainsanat: sanasto, sanastotyö, terminologia, sosiaalihuolto, sosiaalihuollon palvelutehtävä, sosiaalihuollon palveluprosessi, sosiaalipalvelu, sosiaalipalvelujen luokitus, asiakirja, asiakirjatyypipi

---

4 www.tsk.fi/tepa

Sisällysluettelo

Esipuhe	3
Käsittekaavioluettelo	6
Sanaston lukuohje	7
Osa I: Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto	12
Käyttäjälle	12
1.1 Sosiaalipalveluihin liittyviä yleisiä käsitteitä	13
1.2 Sosiaalihuollon palvelutehtävät	17
1.3 Sosiaalihuollon palveluprosessit ja niiden vaiheet	26
1.3.1 Sosiaalihuollon palveluprosessit	26
1.3.2 Sosiaalihuollon palveluprosessien vaiheet	29
1.4 Sosiaalipalvelut	32
1.4.1 Sosiaalihuollon asiakkuutta ohjaavat sosiaalipalvelut	33
1.4.2 Asumisen palveluissa annettavat sosiaalipalvelut	36
1.4.3 Omatoimisuutta tukevat sosiaalipalvelut	39
1.4.4 Päihdehuollon palvelut	42
1.4.5 Varhaiskasvatuspalveluissa annettavat sosiaalipalvelut	44
1.4.6 Sosiaalista hyvinvointia edistävät sosiaalipalvelut	46
1.4.7 Työllistymiseen liittyvät sosiaalipalvelut	49
1.4.8 Taloudelliseen tilanteeseen liittyvät sosiaalipalvelut	50
1.4.9 Lapsen etuun ja perheoikeuteen liittyvät sosiaalipalvelut	52
1.4.10 Sosiaalipalvelujen toteutustapoja	54
Osa II: Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto	56
Käyttäjälle	56
2.1 Asiakirjakäsitteet	57
2.2 Sosiaalihuollon yleiset asiakirjatyypit	59
Sanastojen laatimisessa käytetyt tärkeimmät lähteet	65
Hakemisto	66

Käsittekaavioluettelo

Käsittekaavio 1. Sosiaalipalveluihin liittyviä yleisiä käsitteitä	13
Käsittekaavio 2. Sosiaalihuollon palvelutehtävien kokonaisuus	17
Käsittekaavio 3. Lapsiin liittyviä sosiaalihuollon palvelutehtäviä	18
Käsittekaavio 4. Työ- ja toimintakykyyn liittyviä sosiaalihuollon palvelutehtäviä	21
Käsittekaavio 5. Toimeentuloon liittyviä sosiaalihuollon palvelutehtäviä	23
Käsittekaavio 6. Sosiaalihuollon yleislakiin perustuvia sosiaalihuollon palvelutehtäviä	24
Käsittekaavio 7. Sosiaalihuollon palveluprosessit	26
Käsittekaavio 8. Sosiaalihuollon palveluprosessien vaiheet	29
Käsittekaavio 9. Sosiaalipalvelujen ryhmittely	32
Käsittekaavio 10. Sosiaalihuollon asiakkuutta ohjaavat sosiaalipalvelut	33
Käsittekaavio 11. Asumisen palveluissa annettavat sosiaalipalvelut	36
Käsittekaavio 12. Omatoimisuutta tukevat sosiaalipalvelut	39
Käsittekaavio 13. Päihdehuollon palvelut	42
Käsittekaavio 14. Varhaiskasvatuspalveluissa annettavat sosiaalipalvelut	44
Käsittekaavio 15. Sosiaalista hyvinvointia edistävät sosiaalipalvelut	46
Käsittekaavio 16. Työllistymiseen liittyvät sosiaalipalvelut	49
Käsittekaavio 17. Taloudelliseen tilanteeseen liittyvät sosiaalipalvelut	50
Käsittekaavio 18. Lapsen etuun ja perheoikeuteen liittyvät sosiaalipalvelut	52
Käsittekaavio 19. Sosiaalipalvelujen toteutustapoja	54
Käsittekaavio 20. Asiakirja ja asiakirjatyypit	57
Käsittekaavio 21. Yhteiset asiakirjatyypit	59
Käsittekaavio 22. Sosiaalihuollon asiakkaan laadittavaksi tarkoitetut yleiset asiakirjatyypit	60
Käsittekaavio 23. Palvelunantajan laadittavaksi tarkoitetut yleiset asiakirjatyypit	62

Sanaston lukuohje

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanastojen lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien, käsitejärjestelmien ja termien tuottaminen. Siksi sanastot on laadittu systemaattisesti, niiden terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritelty ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Terminology and other language and content resources) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteet** voivat olla konkreettisia tai abstrakteja, ja niillä on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan **käsitepiirteiksi**. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanastojen käsitteet on analysoitu selvittämällä kunkin käsitteen olennainen sisältö, käsitteiden väliset suhteet ja näiden suhteiden perusteella muodostuvat **käsitejärjestelmät**. Analyysin tuloksia on hyödynnetty määritelmien laadinnassa ja termien valinnassa. Käsitejärjestelmät on kuvattu myös graafisina kaavioina.

Sanaston ryhmittely ja termien haku

Julkaisun ensimmäinen osa on Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto ja toinen osa on Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto.

Molemmat sanastot on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähekkäin.

Molempien sanastojen yhteinen **aakkosellinen hakemisto** löytyy julkaisun lopusta. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä kyseistä termiä käsitellään.

Lähdeluettelo

Julkaisun lopussa ennen hakemistoa on sanastojen yhteinen lähdeluettelo, jossa on lueteltu sanastojen laatimisessa käytetyt tärkeimmät lähteet.

Merkintöjen selitykset – sanasto-osuus

Sanastoissa käsitteille annetaan ensin **suomenkieliset termit**. Näiden jälkeen seuraa **määritelmä** ja mahdolliset määritelmää täydentävät **lisätiedot**. Käsitteet on numeroitu juoksevasti.

Esimerkki adoptioneuvontaa kuvaavista tiedoista ja niiden selitykset:

25	käsitteen numero
adoptioneuvonta	suomenkieliset termit; suositettavin ensimmäisenä, jos termejä on useita
<i>mieluummin kuin: ottolapsineuvonta (1)</i>	mieluummin kuin = termin käyttöä ei suositella (1) = termi on homonyymi
ei: adoptiopalvelu; lapseksiottamispalvelu	ei = termi, jota ei pidä käyttää
<i>sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on antaa lapsen adoption liittyvää tukea ja ohjausta ja valvoa lapsen edun toteutumista adoptiossa</i>	määritelmä; alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa, <i>kursivointi</i> viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen
Adoptio-sana on yleistynyt kielenkäytössä ja sitä on lyhyytensä vuoksi helppo käyttää yhdyssanoissa, joten sitä suositetaan käytettäväksi lapseksiottaminen- ja lapseksiottosanojen sijaan. Adoptioneuvonta-termiä suositetaan käytettäväksi tästä sosiaalihuollon palvelutehtävästä. Adoptiopalvelu-termiä käytetään toiminnasta, jossa sosiaali- ja terveysministeriön luvalla annetaan palvelua adoption toteuttamiseksi. Adoptiopalvelua voivat antaa muutkin tahot kuin kunnat. Adoptioneuvonnan perusteella annettava sosiaalipalvelu on <i>adoptioneuvontapalvelu</i>. Adoptioneuvonnan <i>palveluperuste</i> on laki lapseksiottamisesta (153/1985).	huomautus; lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuuksissa käytetyistä merkintätavoista:

lihavointi	suomenkielinen suositettava termi; ensimmäisenä suositettavin ja sen jälkeen hyväksyttävät synonyymit
<i>kursivointi</i>	määritelmässä tai huomautuksessa viittaa näissä sanastoissa määriteltyyn käsitteeseen
(1)	homonyymi; sanastoissa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. <i>selvitys (1)</i> , <i>selvitys (2)</i> ja <i>selvitys (3)</i>
mielummin kuin:	termin käyttöä ei suositeta kielellisistä syistä
ei:	termi tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi, eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä, tai se on kienvastainen
<i>pl</i>	termiä käytetään monikkomuotoisena
<i>†</i>	vanhentunut termi
<i>laitoshoito; laitoshuolto</i> (<i>lastensuojelussa</i>)	termin käyttöala on merkitty kaarisulkuihin termin jälkeen, jos termin käyttöala rajautuu eri tavoin kuin muiden samaan käsitteeseen viittaavien termien

Merkintöjen selitykset – käsitekaaviot

Käsitekaaviot ja sanasto-osuus on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi. Kaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia.

Sanastoissa esiintyy seuraavanlaisia käsitesuhteita ja terminologisten käsitesuhteiden vakiintuneita merkintätapoja (ks. esimerkit seuraavalla sivulla):

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon käsitteen numero, ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymien numero kaarisuluissa ja määritelmä
- kaavioissa saattaa esiintyä myös yksittäisiä lihavoimattomia termejä, jotka ovat kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa mutta joita ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (puudiagrammi)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*palvelunantaja*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*palvelunjärjestäjä*, *palveluntuottaja*) välillä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi

Koostumussuhde (kampadiagrammi)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- kaksoisviiva: kokonaisuuteen tarvitaan tyypillisesti monta kyseisenlaista osaa
- esimerkiksi *sosiaalihuollon palveluprosessi* koostuu *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista*

Funktiosuhde (nuoli)

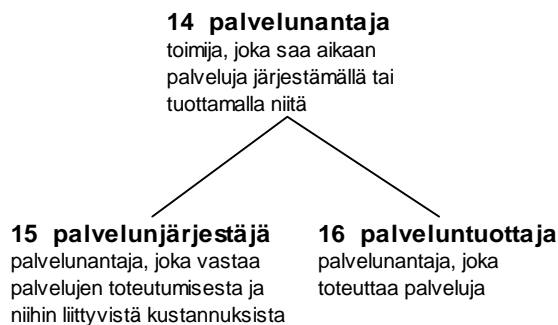
- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi tai koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- funktiosuhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- funktiosuhdetta osoittavan nuolen suunta kuvaa sitä, miten käsitesuhde ilmenee määritelmässä: nuolen alkupäässä olevan käsitteen määritelmässä mainitaan se käsite, johon nuoli osoittaa
- esimerkiksi *asiakirjan* ja *asiakirjatyypin* välillä on funktiosuhde: asiakirjatyypin on tiettyyn käyttötarkoitukseen tarkoitettujen asiakirjojen malli

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (puudiagrammin lihavoitu viiva)

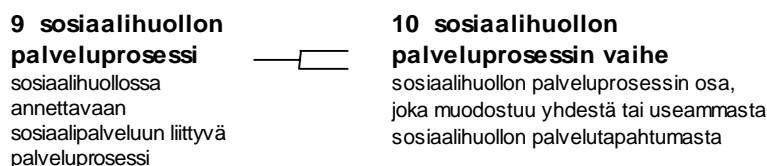
- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhden jaotteluperusteen mukaiset (kaaviossa tietyn paksunnetun viivan alla olevat) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *sosiaalipalvelun järjestäminen asiakkaalle* ei voi olla *sosiaalipalvelun tuottamista asiakkaalle*)
- useasta eri ulottuvuudesta poimittuja alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *sopimuksen vahvistus* voi olla *sosiaalipalvelun järjestämistä* tai *sosiaalipalvelun tuottamista asiakkaalle*)
- jaotteluperuste on merkitty lihavoidun viivan viereen (esimerkiksi tosiasiallinen hallintotoiminta on jaettu alakäsitteisiin toisaalta palvelunantajan roolin ja toisaalta sosiaalihuollon palveluprosessin sisällön mukaan)
- ks. esim. kaaviot 7. *Sosiaalihuollon palveluprosessit* ja 20. *Asiakirja ja asiakirjatyypit*

Katkoviivat kuvaavat käsitesuhteita, jotka ovat käsitteen ymmärtämisen kannalta tärkeitä mutta määrittelyn kannalta epäolennaisia, joten suhteet eivät käy ilmi määritelmistä.

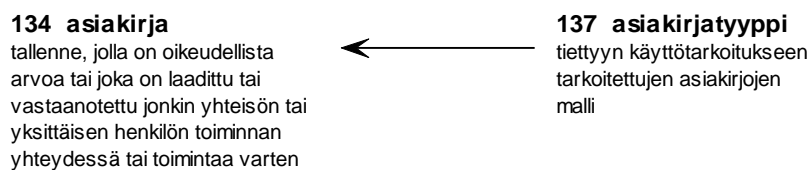
HIERARKKINEN SUHDE

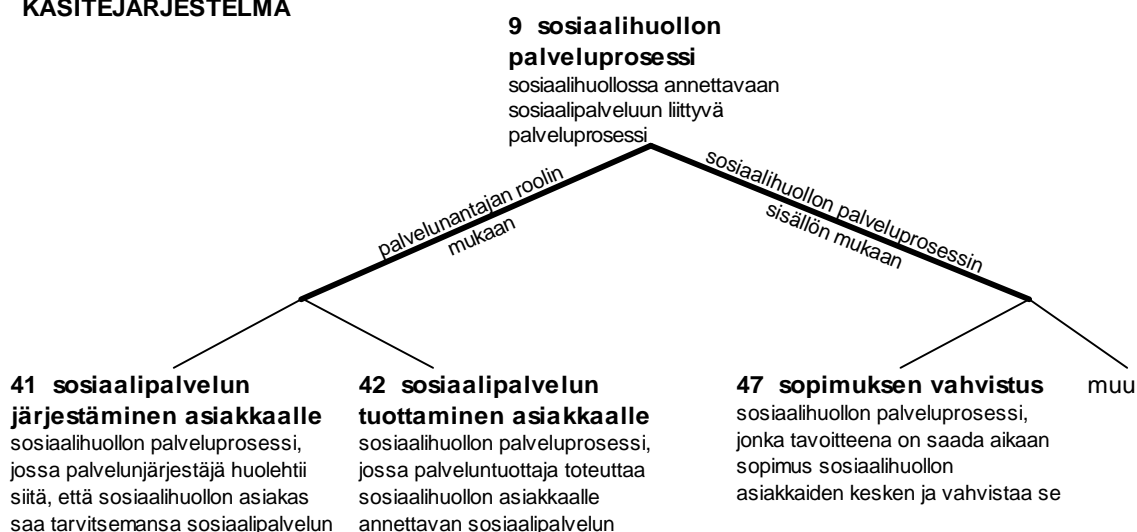
KOOSTUMUSSUHDE

FUNKTIOSUHDE

MONIULOTTEINEN KÄSITEJÄRJESTELMÄ

Osa I: Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto

Käyttäjälle

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto on laadittu samaan aikaan kuin varsinainen sosiaalipalvelujen luokitus. Sosiaalipalvelujen luokitus laadittiin yhdenmukaistamaan tapoja jäsentää sosiaalihuollon palvelutehtäviä, sosiaalipalveluja ja palveluprosesseja. Sosiaalipalvelujen luokitus on luokitusperhe, joka koostuu sosiaalihuollon palvelutehtävä-, sosiaalipalvelu-, toteutustapa- ja palveluprosessiluokituksista. Luokitusta tarvitaan muun muassa asiakirjan syntykontekstin kuvaamiseen. Asiakirjan syntykonteksti kuvataan liittämällä se syntyvaiheessaan tiettyyn tehtävään, palveluun ja prosessiin. Luokitus on saatavissa Tikesos-hankkeen verkkosivuilta ja myöhemmässä vaiheessa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Koodistopalvelusta. Sosiaalipalvelujen luokituksen käyttöä ohjataan erillisessä soveltamisoppaassa⁵, jossa kuvataan sosiaalipalvelujen luokituksen suhdetta muihin julkishallinnon luokituksiin, luokituksen käyttökohteita ja luokituksen käyttöä palvelutehtävittäin. Myös soveltamisopas on saatavilla Tikesos-hankkeen verkkosivuilta osoitteesta www.tikesos.fi.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanasto sisältää noin 130 käsitettä, joiden aihealueina ovat olennaisimmat sosiaalipalvelujen luokitteluperusteisiin liittyvät käsitteet, sosiaalihuollon palvelutehtävät, sosiaalihuollon palveluprosessit ja niiden vaiheet sekä sosiaalipalvelut ja niiden toteutustavat. Palveluprosesseista ja vaiheista sekä sosiaalipalveluista ja toteutustavoista mukana ovat ne, jotka on tunnustettu Tikesos-hankkeessa.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanaston tavoitteena on selventää sosiaalipalvelujen luokituksessa käytettäviä termejä kuvaamalla käsitteiden sisällöt määritelmien ja niitä täydentävien huomautusten avulla. Käsitteiden esittämisjärjestys on erilainen sanastossa kuin luokituksessa. Sanastossa toisiinsa liittyvät käsitteet (kuten sosiaalipalvelut ja sosiaalihuollon palvelutehtävät) on ryhmitelty lähekkäin eikä aakkosjärjestykseen kuten luokituksessa käsitteiden välisten yhtäläisyyksien ja erojen havainnollistamiseksi.

Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastolla pyritään palvelemaan ensisijaisesti sosiaalipalvelujen luokitusta käyttäviä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ja sosiaalihuollon tietojärjestelmien parissa työskenteleviä henkilöitä, jotka tarvitsevat tietoa suositettavista termeistä ja niiden merkityksistä.

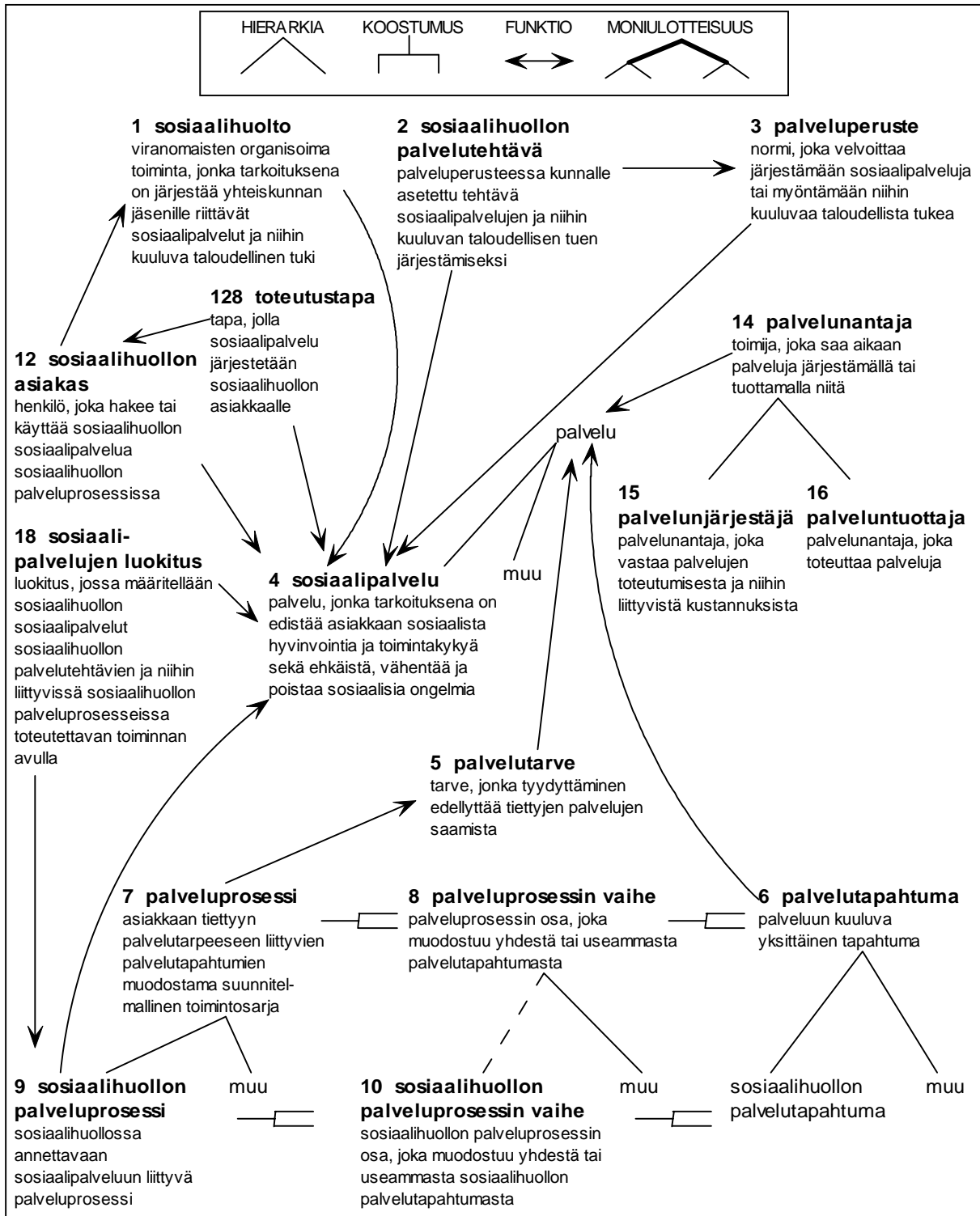
Osa sosiaalipalveluista ja muista sosiaalihuollon käsitteistä on määritelty aiemmin julkaistussa Sosiaalialan sanastossa asiakastietojärjestelmää varten⁶. Kyseisen sanaston käsitteitä on otettu käsiteltäväksi myös tässä sanastossa, jolloin useimpien käsitteiden määritelmiä tai termisuosituksia on päivitetty.

Julkaisun alussa on sanastoja koskeva lukuohje, jossa selvitetään sanastoissa käytetyt merkinnät.

5 Laaksonen, Maarit, Kärki, Jarmo, Lehmuskoski, Antero (2011). Sosiaalipalvelujen luokitus. Soveltamisopas. Versio 1.0. [verkkojulkaisu] Sosiaalialan tietoteknologiahanke, STM.

6 Lehmuskoski, Antero, Kuusisto-Niemi, Sirpa (2008). Sosiaalialan sanasto asiakastietojärjestelmää varten. Sosiaalialan tietoteknologiahanke. Stakes, Raportteja 30/2008. Helsinki.

1.1 Sosiaalipalveluihin liittyviä yleisiä käsitteitä

Käsittekaavio 1. Sosiaalipalveluihin liittyviä yleisiä käsitteitä.

1

sosiaalihuolto

viranomaisten organisoima toiminta, jonka tarkoituksena on järjestää yhteiskunnan jäsenille riittävät *sosiaalipalvelut* ja niihin kuuluva taloudellinen tuki

Sosiaalihuollossa toimii sosiaalipalveluja järjestäviä ja toteuttavia toimijoita, joita kutsutaan *palveluntajiksi*. Nämä jaetaan edelleen *palvelunjärjestäjiin* ja *palveluntuottajiin*.

2

sosiaalihuollon palvelutehtävä

palveluperusteessa kunnalle asetettu tehtävä *sosiaalipalvelujen* ja niihin kuuluvan taloudellisen tuen järjestämiseksi

3

palveluperuste

normi, joka velvoittaa järjestämään *sosiaalipalveluja* tai myöntämään niihin kuuluvaa taloudellista tukea

Sosiaalihuollon palvelutehtävien palveluperusteina ovat pääsääntöisesti *sosiaalihuollon* yleis- ja erityislait. Sosiaalihuollon palveluperusteina olevia yleislakeja ovat sosiaalihuoltolaki (710/1982) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000). Sosiaalihuollon erityislakeja ovat muut sosiaalihuollon palvelutehtävistä säättävät lait, kuten laki toimeentulotuesta (1412/1997) ja lastensuojelulaki (417/2007). Sosiaalihuollon palvelutehtävä voi perustua myös muuhun normiin kuin säädökseen.

4

sosiaalipalvelu

palvelu, jonka tarkoituksena on edistää asiakkaan sosiaalista hyvinvointia ja toimintakykyä sekä ehkäistä, vähentää ja poistaa sosiaalisia ongelmia

Kunnan on järjestettävä *palveluperusteissa* asetetut sosiaalipalvelut. Sen lisäksi kunta voi harkintansa mukaan järjestää muitakin sosiaalipalveluja asukkailleen. Sosiaalipalvelusta on annettava *päättös*.

Sosiaalipalvelun voi toteuttaa joko julkinen tai yksityinen *palveluntuottaja*. Sosiaalipalveluja järjestävä kunta voi tuottaa ne itse tai ostaa yksityisiä sosiaalipalveluja.

Sosiaalipalvelut ovat asiakaskohtaisia, joten ne on tarkoitettu tietyille *sosiaalihuollon asiakkaalle* tiettyyn *palvelutarpeeseen*. Sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *ateriapalvelu*, *kuntoutusohjaus* ja *vieritushoito*.

Sosiaalipalvelujen toteuttamista voidaan kuvata *sosiaalihuollon palveluprosesseina*, ja yhteen sosiaalipalveluun voi kuulua yksi tai useampia sosiaalihuollon palveluprosesseja.

5

palvelutarve

tarve, jonka tyydyttäminen edellyttää tiettyjen palvelujen saamista

Sosiaalihuoltoa ohjaavan lainsäädännön mukaan *sosiaalihuollon asiakkaalle* on järjestettävä hoitoa, huoltoa, tukea ja muita *sosiaalipalveluja* hänen palvelutarpeensa mukaan. Palvelutarpeen arviointiin osallistuvat sosiaalihuollon asiakas, *sosiaalihuollon ammattihenkilö* ja tarvittaessa muita asiantuntijoita sekä asiakkaan läheisiä.

Sosiaalipalvelujen tarve on arvioitava kiireellisessä tapauksessa viipymättä ja muissa kuin kiireellisissä tapauksissa tietyn ajan kuluessa.

6

palvelutapahtuma

palveluun kuuluva yksittäinen tapahtuma

Palveluprosessin osana palvelutapahtuma on mikä tahansa tilanne, jossa asiakas tai hänen ongelmansa ja *palvelutarpeensa* ovat *palvelunantajan* käsiteltävinä. Asiakkaan ei välttämättä itse tarvitse olla läsnä kyseisessä tilanteessa. Jokaisesta palvelutapahtumasta dokumentoidaan tai palvelutapahtumasta syntyy dokumentoitavaa tietoa.

7

palveluprosessi

asiakkaan tiettyyn *palvelutarpeeseen* liittyvien *palvelutapahtumien* muodostama suunnitelmallinen toimintasarja

8

palveluprosessin vaihe

palveluprosessin osa, joka muodostuu yhdestä tai useammasta *palvelutapahtumasta*

9

sosiaalihuollon palveluprosessi

sosiaalihuollossa annettavaan *sosiaalipalveluun* liittyvä *palveluprosessi*

Sosiaalihuollon palveluprosesseja ovat esimerkiksi *hallintoasian käsittely*, *sosiaalipalvelun järjestäminen asiakkaalle* ja *sosiaalipalvelun tuottaminen asiakkaalle*. Jokaisella sosiaalihuollon palveluprosessilla on oltava yksi omistaja, vaikka siihen voi osallistua muitakin toimijoita.

Sosiaalihuollon palveluprosessi jakautuu *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheisiin*.

10

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe

sosiaalihuollon palveluprosessin osa, joka muodostuu yhdestä tai useammasta *sosiaalihuollon palvelutapahtumasta*

Sosiaalipalvelujen luokituksessa sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheita ovat esimerkiksi *vireille tuleminen*, *selvittäminen*, *ratkaiseminen*, *käynnistyminen*, *suunnitteleminen*, *toteuttaminen*, *seuraiminen*, *arvioiminen* ja *päätäminen*. Eri *sosiaalihuollon palvelutehtävissä* on erilaisia sosiaalihuollon palveluprosesseja ja niissä erilaisia sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheita.

11

hallintoasia

viranomaisen ratkaistavaksi annettu asia, joka käsitellään hallinnollisessa järjestyksessä

Hallintoasiassa tehdään *päätös* (hallintopäätös). Hallintolain (434/2003) mukaan *ratkaisemista* koskeva hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa myös suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta; 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu; 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai veloitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Hallintoasian käsittely on yksi *sosiaalihuollon palveluprosesseista*. Esimerkiksi *lastensuojelu*, *toimeentulotuki* ja *kehitysvammaisten erityishuolto* sisältävät hallintoasian käsittelyä.

Sosiaalihuollon hallintoviranomaisia ovat sosiaali- ja terveysministeriö, aluehallintovirastot, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira sekä kuntien ja kuntayhtymien sosiaalihuollosta päättävät viranomaiset.

12

sosiaalihuollon asiakas

henkilö, joka hakee tai käyttää *sosiaalihuollon sosiaalipalvelua sosiaalihuollon palveluprosessissa*

Sosiaalihuollon asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma, joka ohjaa asiakkaan kanssa työskentelyä.

Sosiaalipalveluista tietoa tai tilapäistä ohjausta ja neuvontaa hakeva henkilö ei ole sosiaalihuollon asiakas, koska tällaisesta henkilöstä ei kirjata asiakastietoja.

13

sosiaalihuollon ammattihenkilö

mieluummin kuin: ammatillinen henkilö

henkilö, joka toimii *sosiaalihuollon* työtehtävissä ja jolla on työtehtäviensä suorittamiseen vaadittava pätevyys

Sosiaalihuollon ammattihenkilöllä on yleensä oltava työtehtäviin vaadittu koulutus. Kelpoisuudesta sosiaalihuollon ammatillisiin tehtäviin säädetään laissa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005).

14

palvelunantaja

toimija, joka saa aikaan palveluja järjestämällä tai tuottamalla niitä

Sosiaalihuollossa palvelunantajia ovat *palvelunjärjestäjät* ja *palveluntuottajat*. Palvelunjärjestäjä ja palveluntuottaja voivat olla joko sama toimija tai eri toimijoita.

15

palvelunjärjestäjä

palvelunantaja, joka vastaa palvelujen toteutumisesta ja niihin liittyvistä kustannuksista

Sosiaalihuollossa palvelunjärjestäjänä on kunta, kuntayhtymä tai valtio. Palvelunjärjestäjällä on tiettyyn palveluun liittyen yleinen tai erityinen palvelujen järjestämisvelvollisuus. Palvelunjärjestäjä-organisaatio voi toimia myös *palveluntuottajana*.

16

palveluntuottaja

palvelunantaja, joka toteuttaa palveluja

Sosiaalihuollossa palveluntuottajana voi toimia *palvelunjärjestäjän* toimintayksikkö tai palvelunjärjestäjän toimeksiannosta yksityinen palveluntuottaja. Yksityisiä *sosiaalipalveluja* voidaan tuottaa myös ilman palvelunjärjestäjän toimeksiantoa.

Palveluntuottaja voi olla organisaatio, *toimintayksikkö* tai yksittäinen henkilö.

17

toimintayksikkö; palveluyksikkö

organisaatio tai sen osa, joka on hallinnollisesti ja taloudellisesti vastuussa tehtäviensä hoitamisesta

Sosiaalihuollon toimintayksiköitä ovat esimerkiksi vanhusten ja vammaisten palvelukodit ja -keskukset, lasten päiväkodit ja päihdehuollon laitokset. Toimintayksiköllä voi olla useita toimipisteitä eli fyysisiä paikkoja, joihin sen toiminnot on sijoitettu.

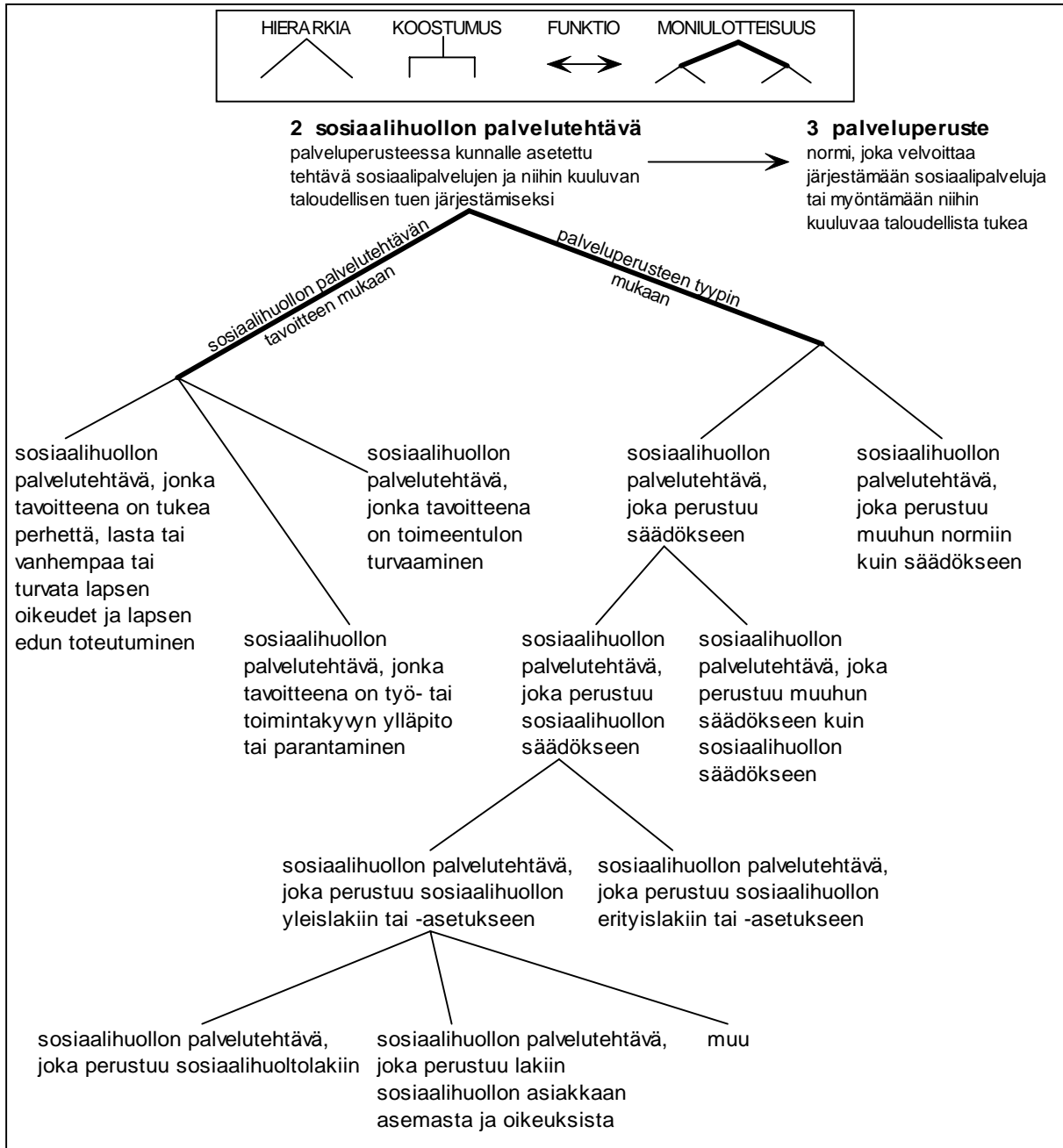
18

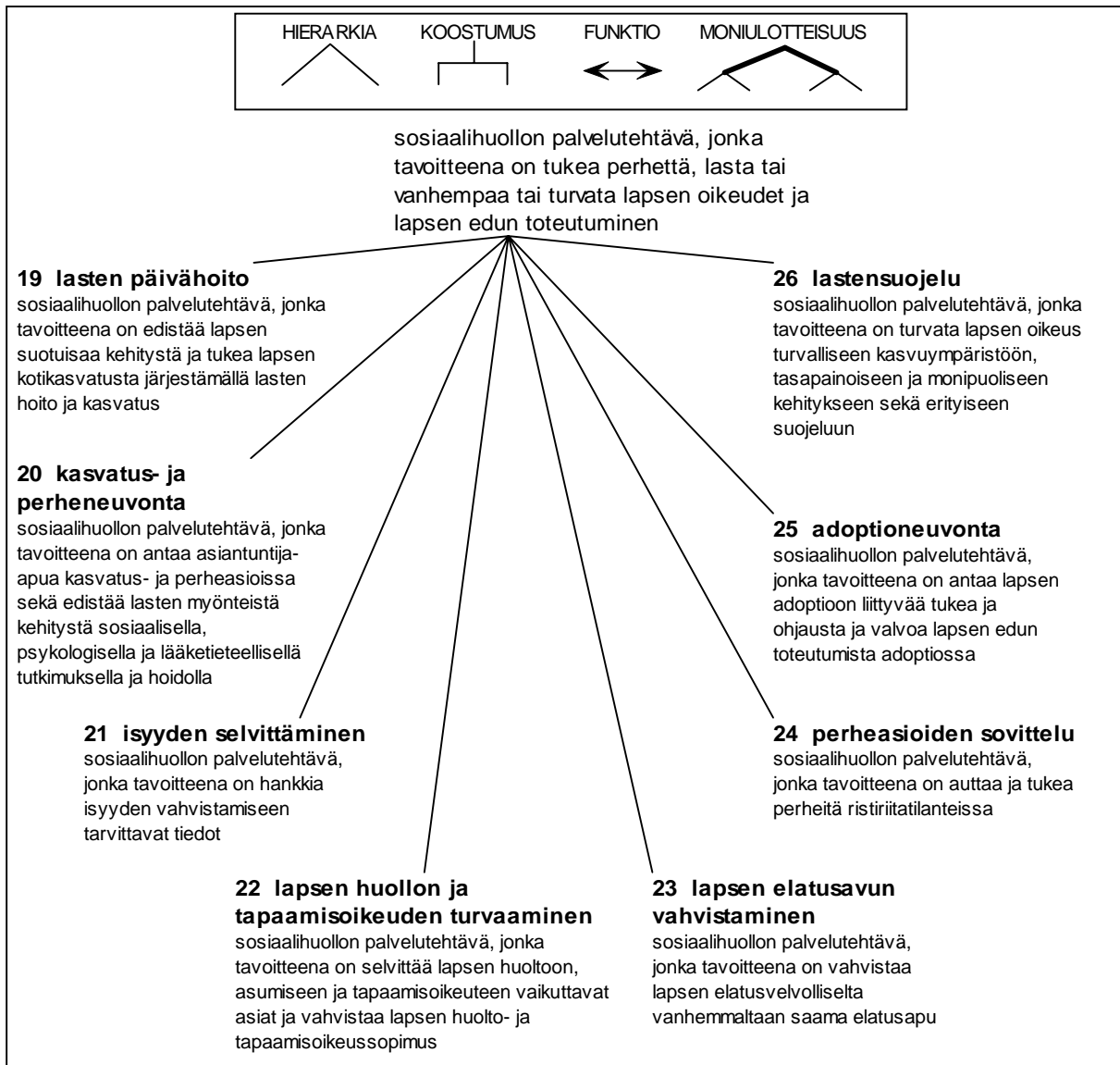
sosiaalipalvelujen luokitus

luokitus, jossa määritellään *sosiaalihuollon sosiaalipalvelut sosiaalihuollon palvelutehtävien* ja niihin liittyvissä *sosiaalihuollon palveluprosesseissa* toteutettavan toiminnan avulla

Sosiaalipalvelujen luokituksen tarkoituksena on tukea asiakirjallisen tiedon sähköistä hallintaa ja vertailukelpoisen tiedon tuottamista sosiaalipalveluista.

1.2 Sosiaalihuollon palvelutehtävät

Käsitekaavio 3. Lapsiin liittyviä sosiaalihuollon palvelutehtäviä.

19

lasten päivähoito

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja tukea lapsen kotikasvatusta järjestämällä lasten hoito ja kasvatus

Lasten päivähoiton tavoitteena on tukea hoidossa olevien lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja edistää yhdessä heidän kanssaan lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.

Lasten päivähoiton perusteella annettavien *varhaiskasvatuspalvelujen* sisältöä ohjaa valtakunnallinen ohje, jonka pohjalta kunnat laativat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä yksikkökohtaiset suunnitelmat.

Lasten päivähoiton perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat esimerkiksi *päiväkotihoido* ja *kuljetuspalvelu*.

Lasten päivähoiton *palveluperuste* on laki lasten päivähoitosta (36/1973).

20

kasvatus- ja perheneuvonta

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on antaa asiantuntija-apua kasvatus- ja perheasioissa sekä edistää lasten myönteistä kehitystä sosiaalisella, psykologisella ja lääketieteellisellä tutkimuksella ja hoidolla

Kasvatus- ja perheneuvonnassa annettava *sosiaalipalvelu* on *kasvatus- ja perheneuvontapalvelu*.

Kasvatus- ja perheneuvonnan *palveluperuste* on sosiaalihuoltolaki (710/1982).

21

isyyden selvittäminen

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on hankkia isyyden vahvistamiseen tarvittavat tiedot

Isyyden selvittämisen perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *isyyden selvittämisspalvelu*.

Isyyden selvittämisen *palveluperuste* on isyyslaki (700/1975).

22

lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen

mieluummin kuin: lapsen huolto ja tapaamisoikeus

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on selvittää lapsen huoltoon, asumiseen ja tapaamisoikeuteen vaikuttavat asiat ja vahvistaa lapsen huolto- ja tapaamisoikeussopimus

Sosiaalilautakunnan tehtävänä on vahvistaa vanhempien tekemä *sopimus* lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Jos tuomioistuin päättää lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, sosiaalilautakunnan on annettava pyydettyä *lausunto* asiasta.

Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaamisen perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat *lapsen huollon ja tapaamisoikeuden selvittäminen* sekä *sopimuksen vahvistamispalvelu*.

Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaamisen *palveluperuste* on laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983).

23

lapsen elatusavun vahvistaminen

ei: toimenpiteet *pl* elatusavun vahvistamiseksi

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on vahvistaa lapsen elatusvelvolliselta vanhemmaltaan saama elatusapu

Lapsen elatusapu vahvistetaan vanhempien välisellä kirjallisella *sopimuksella* tai tuomioistuimen päätöksellä. Kunnan sosiaalilautakunnan tehtävänä on harkita, voidaanko vanhempien keskenään tekemää sopimusta lapsen elatusavusta pitää kohtuullisena, ja vahvistaa sopimus.

Lapsen elatusavulla tarkoitetaan rahasuoritusta, jolla lapsen vanhemman on elatusvelvollisuutensa nojalla määräjain osallistuttava lapsen elatukseen silloin, kun lapsi ei asu pysyvästi hänen luonaan.

Lapsen elatusavun vahvistamisen perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *sopimuksen vahvistamispalvelu*.

Lapsen elatusavun vahvistamisen *palveluperuste* on laki lapsen elatuksesta (704/1975).

24

perheasioiden sovittelu

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on auttaa ja tukea perheitä ristiriitatilanteissa

Perheasioiden sovittelun perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *perheasioiden sovittelupalvelu*.

Perheasioiden sovittelun *palveluperuste* on avioliittolaki (234/1929).

25

adoptioneuvonta

mieluummin kuin: ottolapsineuvonta (1)

ei: adoptiopalvelu; lapseksiottamispalvelu

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on antaa lapsen adoptioon liittyvää tukea ja ohjausta ja valvoa lapsen edun toteutumista adoptiossa

Adoptio-sana on yleistynyt kielenkäytössä ja sitä on lyhyytensä vuoksi helppo käyttää yhdys-sanoissa, joten sitä suositetaan käytettäväksi lapseksiottaminen- ja lapseksiotto-sanojen sijaan. Adoptioneuvonta-termiä suositetaan käytettäväksi tästä sosiaalihuollon palvelutehtävästä. Adoptiopalvelu-termiä käytetään toiminnasta, jossa sosiaali- ja terveysministeriön luvalla annetaan palvelua adoption toteuttamiseksi. Adoptiopalvelua voivat antaa muutkin tahot kuin kunnat.

Adoptioneuvonnan perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *adoptioneuvontapalvelu*.

Adoptioneuvonnan *palveluperuste* on laki lapseksiottamisesta (153/1985).

26

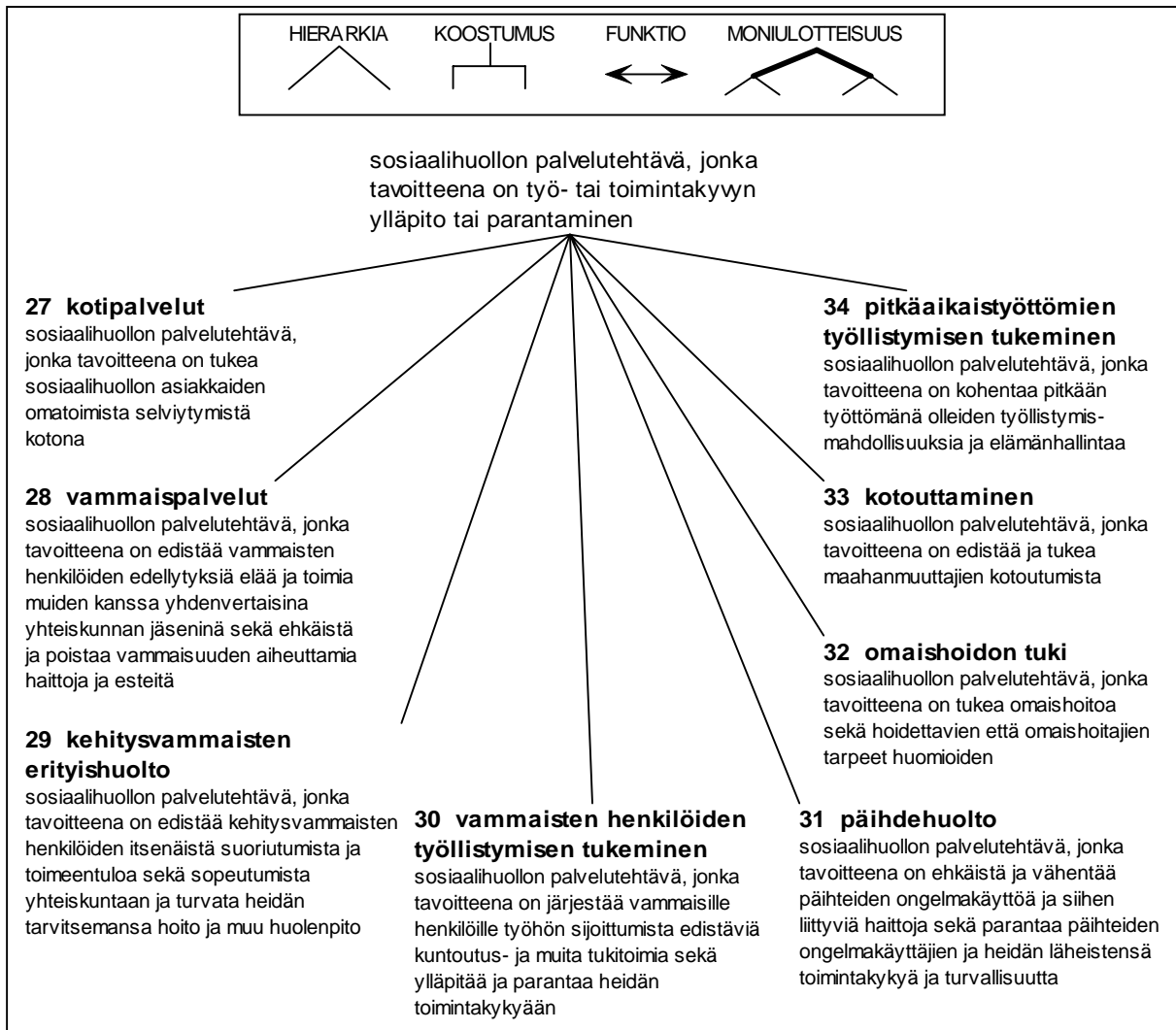
lastensuojelu

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun

Sosiaalihuollon palvelutehtävänä lastensuojelulla tarkoitetaan lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua. Lasten kasvuedellytysten ja vanhemmuuden tukemiseksi tulee *sosiaalihuollossa* ja kunnan muissa palveluissa seurata ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja poistaa kasvuolojen epäkohtia. Tätä kutsutaan lastensuojelulaissa ehkäiseväksi lastensuojeluksi.

Lastensuojelun perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat esimerkiksi *ammattillinen perhehoito* ja *laitoshuolto*.

Lastensuojelun *palveluperuste* on lastensuojelulaki (417/2007).

Käsittekaavio 4. Työ- ja toimintakykyyn liittyviä sosiaalihuollon palvelutehtäviä.

27

kotipalvelut pl

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on tukea *sosiaalihuollon asiakkaiden* omatoimista selviytymistä kotona

Kotipalvelut voivat sisältää esimerkiksi asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon sekä lasten hoitoon ja kasvatukseen kuuluvia tehtäviä. Kotipalveluja annetaan vanhuuden, vammaisuuden, vaikean sairauden tai perhetilanteen tms. syyn aiheuttaman alentuneen toimintakyvyn perusteella.

Kotipalvelujen perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat esimerkiksi *ateriapalvelu*, *kodinhoitoapu*, *kuljetuspalvelu* ja *turvapalvelu*.

Kotipalvelujen *palveluperuste* on sosiaalihuoltolaki (710/1982).

vammaispalvelut *pl*

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisina yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä

Vammaispalvelujen perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat esimerkiksi *henkilökohtainen apu*, *kuljetuspalvelu* ja *sopeutumisvalmennus*.

Vammaispalvelujen *palveluperuste* on laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987).

kehitysvammaisten erityishuolto

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on edistää kehitysvammaisten henkilöiden itsenäistä suoriutumista ja toimeentuloa sekä sopeutumista yhteiskuntaan ja turvata heidän tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito

Kehitysvammaisille henkilöille järjestetään *sosiaalipalveluja* ensisijaisesti *sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina* tai *vammaispalvelujen* mukaisesti. Kehitysvammaisten erityishuollolla turvataan kehitysvammaisille henkilöille heidän tarvitsemiaan palveluja ja etuuksia, joita he eivät saa muiden lakien nojalla.

Kehitysvammaisten erityishuollon perusteella annettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *kuntoutusohjaus*, *laitoshoido* ja *päivätoiminta*.

Kehitysvammaisten erityishuollon *palveluperuste* on laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977).

vammaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on järjestää vammaisille henkilöille työhön sijoittumista edistäviä kuntoutus- ja muita tukitoimia sekä ylläpitää ja parantaa heidän toimintakykyään

Vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemisen perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat *työllistymistä tukeva toiminta* ja *työtoiminta*.

Vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemisen *palveluperuste* on sosiaalihuoltolaki (710/1982).

päihdehuolto

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä ja siihen liittyviä haittoja sekä parantaa päihteiden ongelmakäyttäjien ja heidän läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta

Päihdehuollon perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat esimerkiksi *katkaisuhuolto* ja *sosiaalityö*. Päihdehuollon palveluja annetaan myös terveydenhuollossa.

Päihdehuollon *palveluperuste* on päihdehuoltolaki (41/1986).

omaishoidon tuki

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on tukea omaishoitoa sekä hoidettavien että omaishoitajien tarpeet huomioiden

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiooloissa omaishoitajan eli omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tuen perusteella omaishoitajalle ja hoidettavalle annetaan *sosiaalipalveluja* ja omaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja järjestetään vapaata. Omaishoidon tuen perusteella annettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *palveluasuminen*, *päivätoiminta* ja *siivouspalvelu*.

Omaishoidon tuen *palveluperuste* on laki omaishoidon tuesta (937/2005).

kotouttaminen

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä tukea samalla hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Yleisesti kotouttaminen on eri toimialojen viranomaisten organisoimaa toimintaa, jonka tavoitteena on edistää ja tukea maahanmuuttajien sopeutumista yhteiskuntaan ja sijoittumista työmarkkinoille. Sisäasiainministeriö vastaa kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta. Valtioneuvosto päättää valtakunnallisesta kotouttamisen kehittämisestä laatimalla kotouttamisen tavoitteet sisältävän valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Kotouttamisen perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *sosiaalityö*.

Kotouttamisen *palveluperuste* on laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010).

pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukeminen

mieluummin kuin: työllisyyden hoito

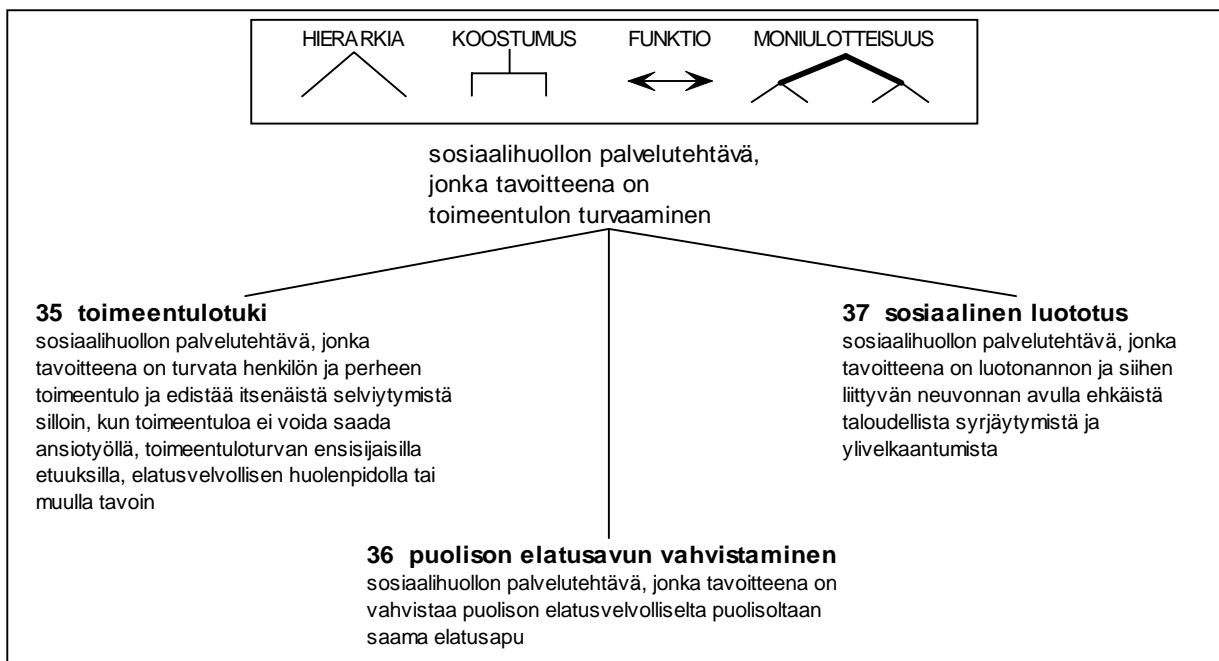
ei: kuntouttava työtoiminta (2)

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on kohentaa pitkään työttömänä olleiden työllistymismahdollisuuksia ja elämänhallintaa

Pitkäaikaistyöttömille laaditaan aktivointisuunnitelma.

Pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen perusteella annettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *sosiaalityö* ja *kuntouttava työtoiminta* (1).

Pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen *palveluperuste* on laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001).

Käsitekaavio 5. Toimeentuloon liittyviä sosiaalihuollon palvelutehtäviä.

35

toimeentulotuki

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsestä selviytymistä silloin, kun toimeentuloa ei voida saada ansiotyöllä, toimeentuloturvan ensisijaisilla etuuksilla, elatusvelvollisen huolenpidolla tai muulla tavoin

Toimeentulotuen perusteella annettavia *sosiaalipalveluja* ovat *sosiaalityö*, *taloudellisen tuen palvelu* ja *välitystilipalvelu*.

Toimeentulotuen *palveluperuste* on laki toimeentulotuesta (1412/1997).

36

puolison elatusavun vahvistaminen

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on vahvistaa puolison elatusvelvolliselta puolisoiltaan saama elatusapu

Puolison elatusavun määrä ja sen suorittamistapa vahvistetaan *sopimuksella* tai tuomioistuimen päätöksellä. Kunnan sosiaalilautakunnan tehtävänä on harkita, voidaanko puolisoitten keskenään tekemää sopimusta puolison elatusavusta pitää kohtuullisena, ja vahvistaa sopimus.

Puolison elatusavun vahvistamisen perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *sopimuksen vahvistamispalvelu*.

Puolison elatusavun vahvistamisen *palveluperuste* on avioliittolaki (234/1929).

37

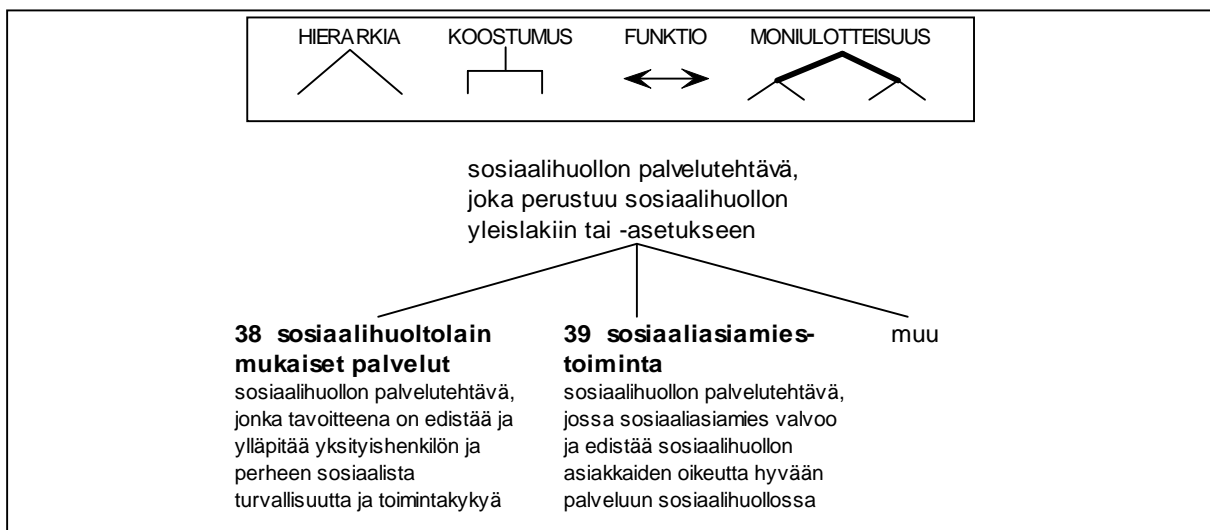
sosiaalinen luototus

ei: sosiaalisen luoton myöntäminen

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on luotonannon ja siihen liittyvän neuvonnan avulla ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista

Sosiaalisen luototuksen perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *sosiaalisen luototuksen palvelu*.

Sosiaalisen luototuksen *palveluperuste* on laki sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002).

Käsittekaavio 6. Sosiaalihuollon yleislakiin perustuvia sosiaalihuollon palvelutehtäviä.

sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut pl

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jonka tavoitteena on edistää ja ylläpitää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä

Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen perusteella annettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *sosiaalityö*, *laitoshoito* ja *perhehoito*. Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen perusteella annettavia sosiaalipalveluja voidaan antaa myös muiden lakien perusteella.

Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen *palveluperuste* on sosiaalihuoltolaki (710/1982).

sosiaaliasiamiestoiminta

mieluummin kuin: sosiaaliasiamiehen tehtävä

sosiaalihuollon palvelutehtävä, jossa sosiaaliasiamies valvoo ja edistää *sosiaalihuollon asiakkaiden* oikeutta hyvään palveluun *sosiaalihuollossa*

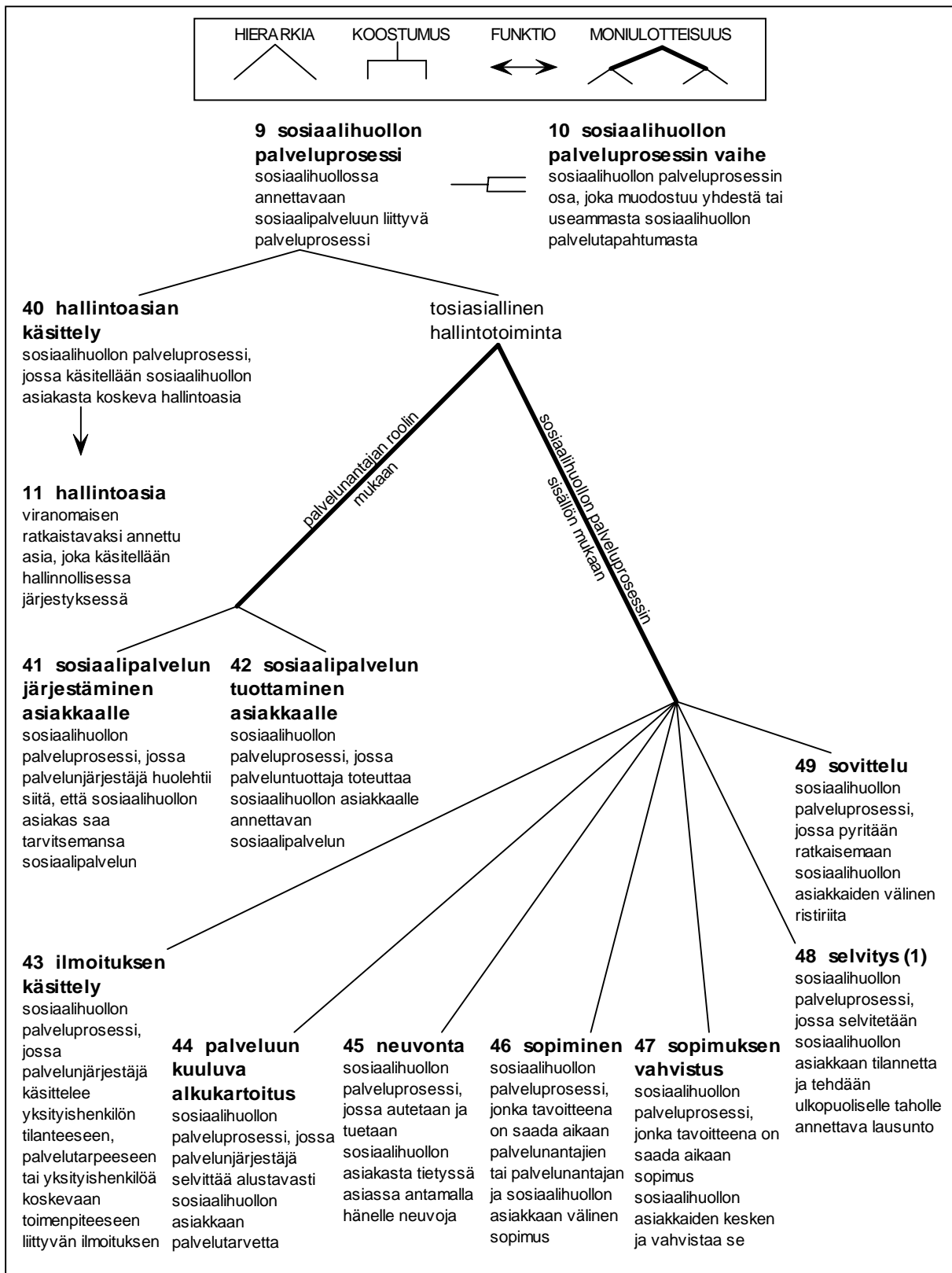
Sosiaaliasiamies on *sosiaalihuollon ammattihenkilö*, jonka tehtävänä on neuvoa asiakkaita sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain soveltamisessa, avustaa asiakkaita muistutuksen tekemisessä, tiedottaa asiakkaiden oikeuksista ja toimia muutenkin asiakkaiden oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi sekä seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä tietyllä alueella ja raportoida siitä vuosittain alueen sosiaalilautakunnalle.

Sosiaaliasiamiestoiminnan perusteella annettava *sosiaalipalvelu* on *sosiaaliasiamiespalvelu*.

Sosiaaliasiamiestoiminnan *palveluperuste* on laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000).

1.3 Sosiaalihuollon palveluprosessit ja niiden vaiheet

1.3.1 Sosiaalihuollon palveluprosessit

Käsitekaavio 7. Sosiaalihuollon palveluprosessit.

40

hallintoasian käsittely; hallintoasian käsittelyprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa käsitellään *sosiaalihuollon asiakasta* koskeva *hallintoasia*

Hallintoasian käsittelyä on muun muassa se, kun sosiaalihuollon asiakkaalle tehdään *päätös sosiaali-palvelusta*. *Sosiaalihuollossa* muutoksenhaku on hallintoasian käsittelyä, jossa sosiaaliviranomaisen ratkaisema hallintoasia otetaan uudelleen käsiteltäväksi sosiaalihuollosta vastaavassa toimielimessä, esimerkiksi sosiaali- ja terveyslautakunnassa.

Hallintoasian käsittely sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista vireilletulemisen, selvittä-misen (2) ja ratkaisemisen*.

41

sosiaalipalvelun järjestäminen asiakkaalle; sosiaalipalvelun järjestämisprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa *palvelunjärjestäjä* huolehtii siitä, että *sosiaalihuollon asiakas* saa tarvitsemansa *sosiaalipalvelun*

Esimerkiksi vammaispalvelujen järjestäminen asiakkaalle on sosiaalipalvelun järjestämisprosessi.

Sosiaalipalvelun järjestäminen asiakkaalle sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista suun-nittelemisen, seuraamisen, arvioimisen ja päättämisen*.

42

sosiaalipalvelun tuottaminen asiakkaalle; sosiaalipalvelun tuottamisprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa *palveluntuottaja* toteuttaa *sosiaalihuollon asiakkaalle* annettavan *sosiaalipalvelun*

Esimerkiksi vammaispalvelujen tuottaminen asiakkaalle on sosiaalipalvelun tuottamisprosessi.

Sosiaalipalvelun tuottaminen asiakkaalle sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista suun-nittelemisen, toteuttamisen, arvioimisen ja päättämisen*.

43

ilmoituksen käsittely; ilmoituksen käsittelyprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa *palvelunjärjestäjä* käsittelee yksityishenkilön tilanteeseen tai *palvelutarpeeseen* tai yksityishenkilöä koskevaan toimenpiteeseen liittyvän *ilmoituksen*

Ilmoituksen käsittely johtaa usein palvelutarpeen selvittämiseen toisessa sosiaalihuollon palvelupro- sessissa, esimerkiksi *lastensuojelussa* lastensuojeluilmoituksen käsittely johtaa *palveluun kuuluvaan alkukartoitukseen* eli lastensuojelutarpeen selvitykseen.

Ilmoituksen käsittely sisältää sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista *ilmoituksen vastaanotta- misen ja ilmoituksen käsittelemisen*.

44

palveluun kuuluva alkukartoitus; alkukartoitusprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa *palvelunjärjestäjä* selvittää alustavasti *sosiaalihuollon asiakkaan palvelutarvetta*

Esimerkiksi kotipalvelujen alkukartoitus on alkukartoitusprosessi.

Palveluun kuuluva alkukartoitus sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista käynnistymisen ja palvelutarpeen selvittämisen*.

45

neuvonta; neuvontaprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa autetaan ja tuetaan *sosiaalihuollon asiakasta* tietyssä asiassa antamalla hänelle neuvoja

Esimerkiksi sosiaalisen luototuksen neuvonta on neuvontaprosessi.

Neuvonta sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista käynnistymisen, toteuttamisen ja päättämisen*.

Neuvonta-sana voidaan ymmärtää myös yleisesti sosiaalihuollon palveluprosessiin sisältyvänä yksittäisenä *palvelutapahtumana*.

46

sopiminen; sopimisprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jonka tavoitteena on saada aikaan *palvelunantajien* tai palvelunantajan ja *sosiaalihuollon asiakkaan* välinen *sopimus*

Esimerkiksi sosiaalisesta luotosta sopiminen on sopimisprosessi.

Sopiminen sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista käynnistymisen, neuvottelemisen, sopimuksen vahvistamisen ja seuraamisen*.

47

sopimuksen vahvistus; sopimuksen vahvistusprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jonka tavoitteena on saada aikaan *sopimus sosiaalihuollon asiakkaiden* kesken ja vahvistaa se

Esimerkiksi lapsen elatussopimuksen vahvistus on sopimuksen vahvistusprosessi.

Sopimuksen vahvistus sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista käynnistymisen, neuvottelemisen ja sopimuksen vahvistamisen*.

48

selvitys (1); selvitysprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa selvitetään *sosiaalihuollon asiakkaan* tilannetta ja tehdään ulkopuoliselle taholle annettava *lausunto*

Selvitysprosessiin voi sisältyä neuvojen ja ohjeiden antamista. Ulkopuolinen taho, jolle lausunto annetaan, voi olla esimerkiksi käräjäoikeus.

Esimerkiksi adoptioneuvonnan selvitys on selvitysprosessi.

Selvitys sisältää *sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista käynnistymisen, toteuttamisen ja lausunnon laatimisen*.

49

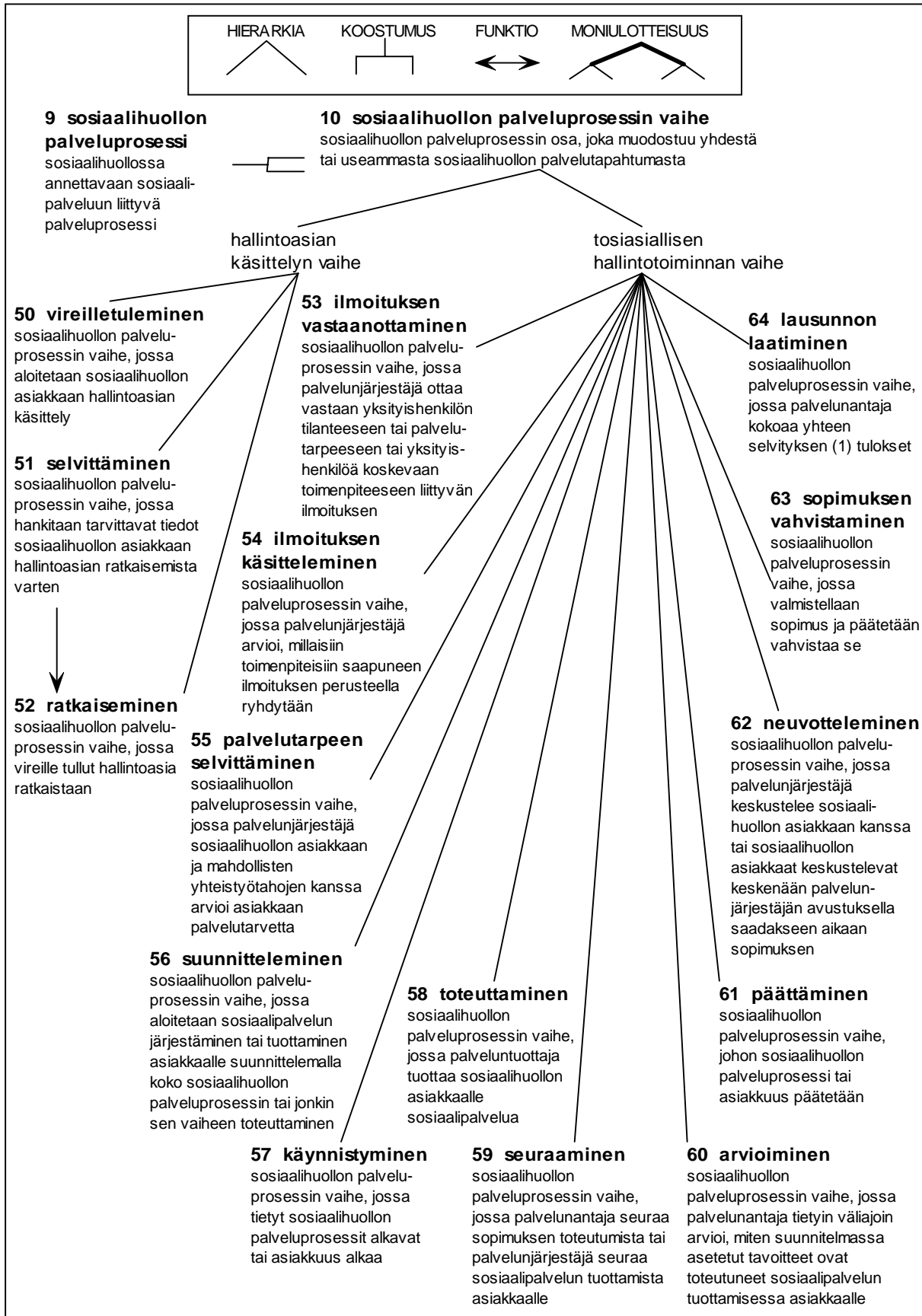
sovittelu; sovitteluprosessi

sosiaalihuollon palveluprosessi, jossa pyritään ratkaisemaan *sosiaalihuollon asiakkaiden* välinen ristiriita

Perheasioiden sovittelu on ainoa sovitteluprosessi.

Sovittelu sisältää sosiaalihuollon palveluprosessin vaiheista *käynnistymisen, toteuttamisen ja päättämisen*.

1.3.2 Sosiaalihuollon palveluprosessien vaiheet

Käsitekaavio 8. Sosiaalihuollon palveluprosessien vaiheet.

50

vireilletuleminen; vireilletulovaihe

mieluummin kuin: vireilletulo

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa aloitetaan *sosiaalihuollon asiakkaan hallintoasian* käsittely *Hallintoasian käsittelyn* voi käynnistää *sosiaalihuollon asiakas* itse, *palveluntajaja* tai kolmas osapuoli.

51

selvittäminen; selvitysvaihe

ei: selvitys (2)

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa hankitaan tarvittavat tiedot *sosiaalihuollon asiakkaan hallintoasian ratkaisemista* varten

Selvittämisessä arvioidaan, onko sosiaalihuollon asiakkaalla oikeus siihen *sosiaalipalveluun*, etuuteen tai muuhun toimenpiteeseen, jota hän on hakenut. Selvittäminen voidaan toteuttaa monella tavalla, esimerkiksi hankkimalla tarvittavat *asiakirjat* tai kuulemalla asianosaista.

Hallintolain (434/2003) mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot.

52

ratkaiseminen; ratkaisuvaihe

mieluummin kuin: ratkaisu

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa vireille tullut *hallintoasia* ratkaistaan

Ratkaisuvaihe perustuu *selvittämiseen*. Ratkaisuvaiheessa tehdään *päätös*, jossa esitetään hallintoasian ratkaisu.

53

ilmoituksen vastaanottaminen; ilmoituksen vastaanottamisvaihe

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunjärjestäjä* ottaa vastaan yksityishenkilön tilanteeseen tai *palvelutarpeeseen* tai yksityishenkilöä koskevaan toimenpiteeseen liittyvän *ilmoituksen*

54

ilmoituksen käsitteleminen; ilmoituksen käsittelyvaihe

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunjärjestäjä* arvioi, millaisiin toimenpiteisiin saapuneen *ilmoituksen* perusteella ryhdytään

Ilmoituksen käsitteleminen voi johtaa *käynnistymiseen* tai *sosiaalihuollon asiakkaan* ohjaamiseen muiden palveluiden piiriin. Ilmoitus ei kuitenkaan välttämättä johda toimenpiteisiin.

55

palvelutarpeen selvittäminen

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunjärjestäjä* *sosiaalihuollon asiakkaan* ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa arvioi asiakkaan *palvelutarvetta*

56

suunnitteleminen; suunnitteluvaihe

mieluummin kuin: suunnittelu

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa aloitetaan *sosiaalipalvelun järjestäminen* tai *tuottaminen asiakkaalle* suunnittelemalla koko *sosiaalihuollon palveluprosessin* tai jonkin sen vaiheen *toteuttaminen*

Suunnitteleminen tehdään yleensä yhdessä *sosiaalihuollon asiakkaan* kanssa, ja se perustuu *palvelutarpeen* kartoittamiseen.

Sosiaalihuoltoa järjestettäessä *palvelunjärjestäjän* on aina laadittava asiakassuunnitelma, jollei kyse ole tilapäisestä neuvonnasta ja ohjauksesta. *Palveluntuottaja* voi lisäksi laatia toteuttamissuunnitelman. Yleensä laaditaan tiettyä *sosiaalihuollon palvelutehtävää* koskeva, kokoava asiakassuunnitelma (esimerkiksi *lastensuojelun* asiakassuunnitelma).

57

käynnistyminen; käynnistymisvaihe

mieluummin kuin: käynnistäminen; käynnistys

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa tietyt *sosiaalihuollon palveluprosessit* alkavat tai asiakkuus alkaa

Palveluun kuuluvassa alkukartoituksessa, selvityksessä (1), neuvonnassa, sopimisessa, sovittelussa ja sopimuksen vahvistuksessa on käynnistymisvaihe. *Hallintoasian käsittelyssä* ei ole käynnistymisvaihetta vaan se alkaa *vireilletulemisesta*. Myöskään *sosiaalipalvelun järjestämisessä* ja *tuottamisessa asiakkaalle* ei ole käynnistymisvaihetta, vaan ne alkavat *suunnittelemisesta*.

Käynnistymisvaiheen voi aloittaa *sosiaalihuollon asiakas* itse, *palvelunantaja* tai kolmas osapuoli.

58

toteuttaminen; toteutusvaihe

mieluummin kuin: toteutus

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palveluntuottaja* tuottaa *sosiaalihuollon asiakkaalle sosiaalipalvelua*

Toteutusvaiheessa sosiaalipalvelua annetaan suunnitteluvaiheessa laaditun toteuttamissuunnitelman perusteella.

59

seuraaminen; seurantavaihe

mieluummin kuin: seuranta

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunantaja* seuraa *sopimuksen* toteutumista tai *palvelunjärjestäjä* seuraa *sosiaalipalvelun tuottamista asiakkaalle*

60

arvioiminen; arviointivaihe

mieluummin kuin: arviointi

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunantaja* tietyin väliajoin arvioi, miten *suunnitelmassa* asetetut tavoitteet ovat toteutuneet *sosiaalipalvelun tuottamisessa asiakkaalle*

Arvioiminen voi johtaa uuteen *suunnittelemiseen* (esimerkiksi asiakassuunnitelman tarkistamiseen) ja *toteuttamiseen* tai *päättämiseen*.

61

päätäminen; päättämisvaihe

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, johon *sosiaalihuollon palveluprosessi* tai asiakkuus päätetään

Päätämisvaiheessa tehdään tarvittaessa *päätös* tai sosiaalihuollon palveluprosessin tai asiakkuuden päättäminen kirjataan asiakastietoihin.

62

neuvotteleminen; neuvotteluvaihe

mieluummin kuin: neuvottelu

sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunjärjestäjä* keskustelee *sosiaalihuollon asiakkaan* kanssa tai sosiaalihuollon asiakkaat keskustelevat keskenään palvelunjärjestäjän avustuksella saadakseen aikaan *sopimuksen*

63

sopimuksen vahvistaminen; sopimuksen vahvistusvaihe

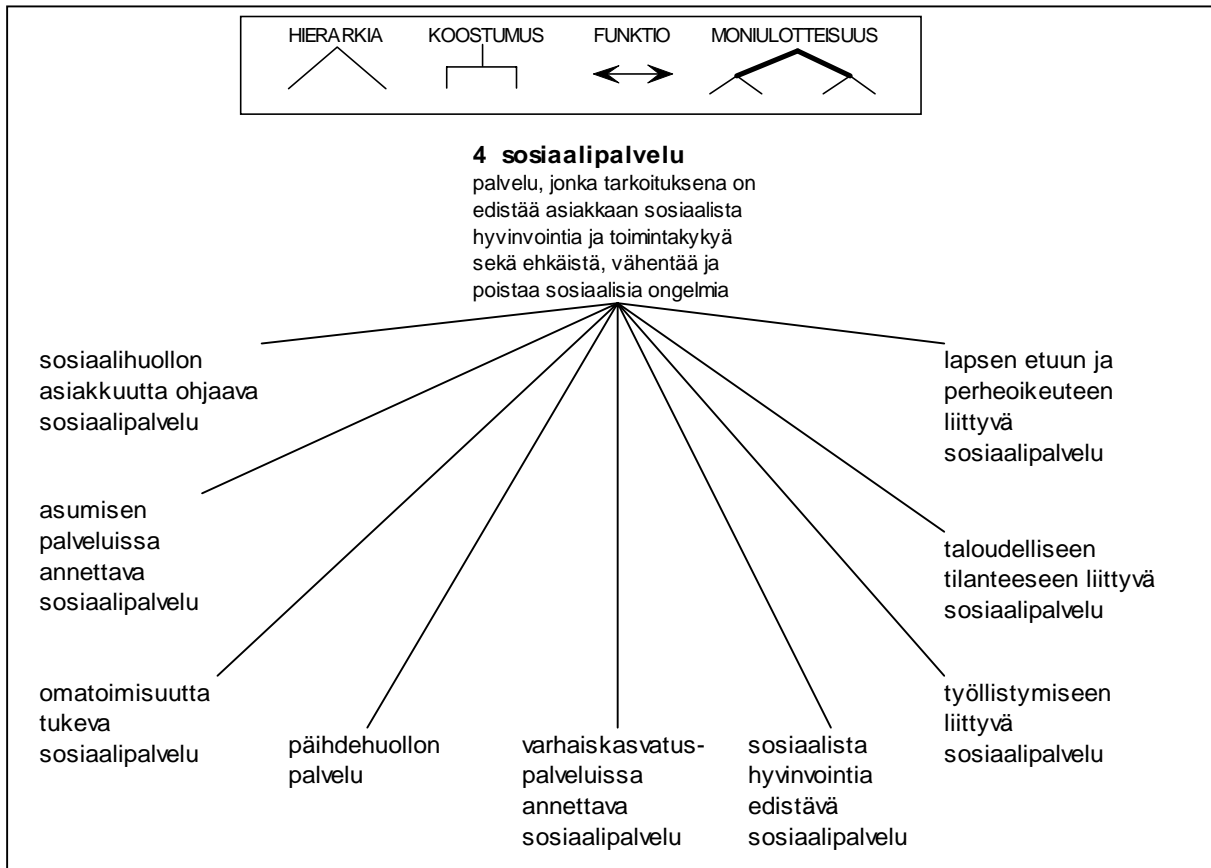
sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa valmistellaan *sopimus* ja päätetään vahvistaa se

64

lausunnon laatiminen; lausunnon laatimisvaihe

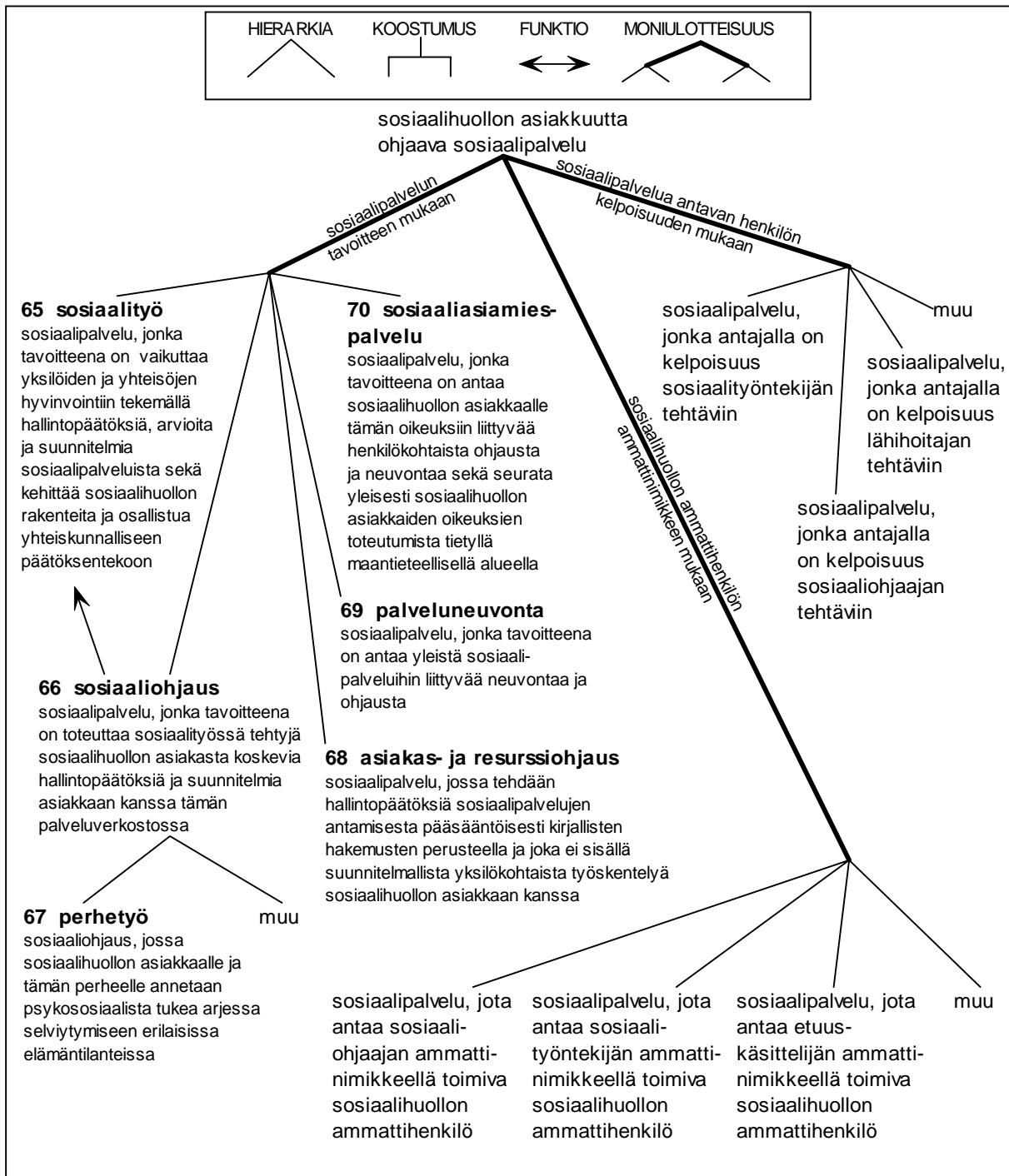
sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe, jossa *palvelunantaja* kokoaa yhteen *selvityksen (1)* tulokset

1.4 Sosiaalipalvelut

Käsittekaavio 9. Sosiaalipalvelujen ryhmittely.

1.4.1 Sosiaalihuollon asiakkuutta ohjaavat sosiaalipalvelut

Käsitekaavio 10. Sosiaalihuollon asiakkuutta ohjaavat sosiaalipalvelut.

Sosiaalipalvelua antavan henkilön kelpoisuutta ja sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikettä kuvaavat käsitteet on lisätty käsitekaavioon selventämään sosiaalihuollon asiakkuutta ohjaavien sosiaalipalvelujen kokonaisuutta. Kyseiset käsitteet eivät kuulu sosiaalipalvelujen luokituksen kokonaisuuteen.

sosiaalityö

sosiaalipalvelu, jonka tavoitteena on vaikuttaa yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin tekemällä hallintopäätöksiä, *arvioita* ja *suunnitelmia* sosiaalipalveluista sekä kehittää *sosiaalihuollon* rakenteita ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon

Sosiaalityöhön kuuluu muun muassa yksilöiden, perheiden tai yhteisöjen sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja ratkaisujen etsimistä. Yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sosiaalityö on vaikuttamista hyvinvointia koskevaan päätöksentekoon.

Asiakastasolla sosiaalityö sisältää erilaisia *sosiaalihuollon palveluprosesseja*. Yleensä työskentely lähtee liikkeelle *sosiaalihuollon asiakkaan* kanssa yhdessä tehdystä *palveluun kuuluvasta alkukartoituksesta* ja sen pohjalta laaditusta suunnitelmasta. Tavoitteiden saavuttamiseksi *sosiaalihuollon ammattihenkilö* käyttää erilaisia menetelmiä.

Sosiaalityö-termillä viitataan paitsi sosiaalipalveluun myös ammatilliseen toimintaan sekä tieteen-, tutkimus- ja koulutusalaan.

Sosiaalityötä tehdään lähes kaikkien *sosiaalihuollon palvelutehtävien* perusteella.

sosiaaliohjaus

ei: palveluohjaus

sosiaalipalvelu, jonka tavoitteena on toteuttaa *sosiaalityössä* tehtyjä *sosiaalihuollon asiakasta* koskevia hallintopäätöksiä ja *suunnitelmia* asiakkaan kanssa tämän palveluverkostossa

Sosiaaliohjauksessa *sosiaalihuollon ammattihenkilö* tukee sosiaalihuollon asiakasta vuorovaikutuksessa tämän kanssa asiakassuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sosiaaliohjaus on aina määräaikaista, tavoitteellista ja suunnitelmallista.

Sosiaaliohjausta tehdään *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, omaishoidon tuen, pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen, päihdehuollon, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen, sosiaalisen luototuksen, vammaispalvelujen ja vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemisen palvelutehtävien* perusteella.

perhetyö

sosiaaliohjaus, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* ja tämän perheelle annetaan psykososiaalista tukea arjessa selviytymiseen erilaisissa elämäntilanteissa

Perhetyön näkökulmasta perhe ymmärretään laajasti siten, että siinä sosiaaliohjaus voi kohdistua muihinkin sosiaalihuollon asiakkaalle läheisiin henkilöihin kuin hänen perheenjäseniinsä.

Perhetyötä tehdään *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

asiakas- ja resurssiohjaus

sosiaalipalvelu, jossa tehdään hallintopäätöksiä sosiaalipalvelujen antamisesta pääsääntöisesti kirjallisten *hakemusten* perusteella ja joka ei sisällä suunnitelmallista yksilökohtaista työskentelyä *sosiaalihuollon asiakkaan* kanssa

Erityistä tarveharkintaa vaativat hallintopäätökset sosiaalipalvelujen myöntämisestä tehdään *sosiaalityössä*.

Asiakas- ja resurssiohjausta voivat tehdä yksittäiset *sosiaalihuollon ammattihenkilöt* tai työryhmät, kuten *asumisen palvelujen* käyttöä suunnittelevat työryhmät.

Asiakas- ja resurssiohjausta tehdään *kehitysvammaisten erityishuollon, kotipalvelujen, lasten päivähoidon, omaishoidon tuen, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

69

palveluneuvonta

sosiaalipalvelu, jonka tavoitteena on antaa yleistä sosiaalipalveluihin liittyvää neuvontaa ja ohjausta

Palveluneuvonnan asiakkaat eivät ole aina *sosiaalihuollon asiakkaita*. Palveluneuvontaa annetaan myös *sosiaalihuollon* ulkopuolella, kuten terveydenhuollossa.

Palveluneuvontaa annetaan *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen* perusteella.

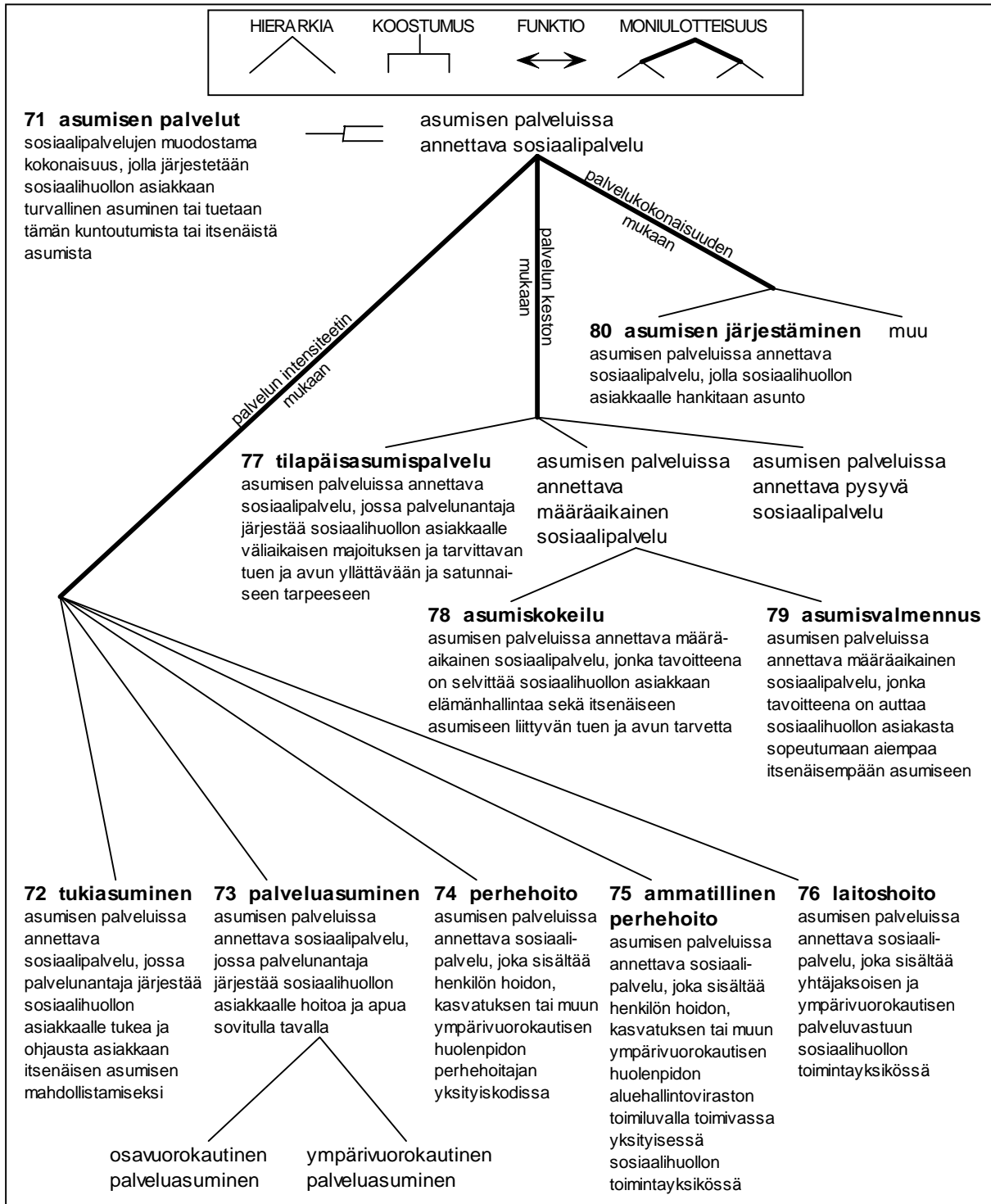
70

sosiaaliasiamiespalvelu

sosiaalipalvelu, jonka tavoitteena on antaa *sosiaalihuollon asiakkaalle* tämän oikeuksiin liittyvää henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa sekä seurata yleisesti sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksien toteutumista tietyllä maantieteellisellä alueella

Sosiaaliasiamiespalvelua annetaan *sosiaaliasiamestojen palvelutehtävän* perusteella.

1.4.2 Asumisen palveluissa annettavat sosiaalipalvelut

Käsitekaavio 11. Asumisen palveluissa annettavat sosiaalipalvelut.

71

asumisen palvelut pl; asumispalvelut pl

sosiaalipalvelujen muodostama kokonaisuus, jolla järjestetään *sosiaalihuollon asiakkaan* turvallinen asuminen tai tuetaan tämän kuntoutumista tai itsenäistä asumista

Itsenäisellä asumisella tarkoitetaan toimintarajoitteisen henkilön asumista kotonaan rajoitteistaan huolimatta.

Sosiaalipalvelujen luokituksessa asumisen palvelut ei ole sosiaalipalvelu. Asumisen palvelut on sen sijaan käsite, jonka tarkoituksena on helpottaa erilaisten asumiseen liittyvien sosiaalipalvelujen yhtäläisyyksien ja erojen ymmärtämistä.

72

tukiasuminen; tuettu asuminen

asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, jossa *palvelunantaja* järjestää *sosiaalihuollon asiakkaalle* tukea ja ohjausta asiakkaan itsenäisen asumisen mahdollistamiseksi

Tukiasumista järjestetään esimerkiksi itsenäistyville nuorille, vammaisille sekä päihde- ja mielen-terveyskuntoutujille.

Tukiasumista annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, päihdehuollon* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

73

palveluasuminen

asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, jossa *palvelunantaja* järjestää *sosiaalihuollon asiakkaalle* hoitoa ja apua sovitulla tavalla

Palveluasumiseen tarkoitettun asunnon voi omistaa joko valtio, kunta, yritys, järjestö, säätiö tai yksityishenkilö, mutta myös jotkut edellä mainituista omistajista yhdessä (ns. sekaomistus). Asiakas voi asua joko omistus- tai vuokra-asunnossa.

Sosiaalihuollon asiakas asuu palveluasumiseen tarkoitettussa asunnossa ympäri vuorokauden, mutta saa sosiaalipalveluja osa- tai ympärivuorokautisesti. Ympärivuorokautista palveluasumista on kutsuttu vanhuksille annetussa palveluasumisessa tehostetuksi palveluasumiseksi ja kehitysvammaisille annetussa palveluasumisessa autetuksi palveluasumiseksi, mutta molempia edellä mainittuja suositetaan kutsuttavan ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi. Jos palveluja ei saa ympäri vuorokauden, suositetaan käytettäväksi osavuorokautinen palveluasuminen -termiä.

Palveluasumista annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, omaishoidon tuen* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

74

perhehoito

asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, joka sisältää henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon perhehoitajan yksityiskodissa

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja hyväksi käyttäen ja jonka ei katsota olevan *laitoshoidon* tarpeessa. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään.

Perhehoito voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista.

Perhehoitoa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, omaishoidon tuen* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

Perhehoitajista säädetään perhehoitajalaisissa (312/1992). Perhehoitaja on henkilö, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissaan perhehoitoa. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella sopiva antamaan perhehoitoa.

75

ammattillinen perhehoito

asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, joka sisältää henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon aluehallintoviraston toimiluvalla toimivassa yksityisessä *sosiaalihuollon* toimintayksikössä

Ammatillista perhehoitoa antavat yksityiset sosiaalihuollon toimintayksiköt ovat yrityksiä, joissa tulee työskennellä tietty määrä *sosiaalihuollon ammattihenkilöitä*.

Ammatillista perhehoitoa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, *lastensuojelun*, *omaishoidon tuen* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

76

laitoshoito; laitoshuolto (lastensuojelussa)

asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, joka sisältää yhtäjaksoisen ja ympärivuorokautisen palveluvastuun *sosiaalihuollon toimintayksikössä*

Laitoshoito voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista osa- tai ympärivuorokautista hoitoa. Sosiaalipalvelu katsotaan laitoshoidoksi silloin, kun se järjestetään täysihoitona sosiaalihuollon toimintayksikössä, jossa on sosiaalialan ammatillista henkilöstöä, ja kun sosiaalipalvelu sisältää hoitoa tai kuntoutusta. Laitoshoidossa asiakkaaksi ottamisen yhteydessä tehdään sisäänkirjaus tai muu *päätös* laitokseen ottamisesta.

Laitoshoitoa annetaan esimerkiksi vanhainkodeissa ja lastensuojelulaitoksissa.

Laitoshuolto-termiä käytetään *lastensuojelussa*.

Laitoshoitoa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, lastensuojelun, *omaishoidon tuen* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

77

tilapäisasumispalvelu

asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, jossa *palvelunantaja* järjestää *sosiaalihuollon asiakkaalle* väliaikaisen majoituksen ja tarvittavan tuen ja avun yllättävään ja satunnaiseen tarpeeseen

Tilapäisasumispalvelu voi olla esimerkiksi hätämajoitusta, ja se voidaan järjestää esimerkiksi asuntolassa tai majoitusliikkeessä.

Tilapäisasumispalvelulla ei tarkoiteta sosiaalihuollon asiakkaan lyhytaikaista asumisen palveluissa annettavaa palvelujaksoa, jossa asiakas esimerkiksi odottaa pääsyä toiseen palveluun.

Tilapäisasumispalvelua annetaan *lastensuojelun* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

78

asumiskokeilu; asumisharjoittelu

asumisen palveluissa annettava määräaikainen *sosiaalipalvelu*, jonka tavoitteena on selvittää *sosiaalihuollon asiakkaan* elämänhallintaa sekä itsenäiseen asumiseen liittyvän tuen ja avun tarvetta

Asumiskokeilua annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, *lastensuojelun* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

79

asumisvalmennus

asumisen palveluissa annettava määräaikainen *sosiaalipalvelu*, jonka tavoitteena on auttaa *sosiaalihuollon asiakasta* sopeutumaan aiempaa itsenäisempään asumiseen

Asumisvalmennuksessa tuetaan ja opetetaan taitoja, jotka lisäävät sosiaalihuollon asiakkaan oma-toimisuutta ja elämänhallintaa.

Asumisvalmennusta annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, *lastensuojelun* ja *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

asumisen järjestäminen

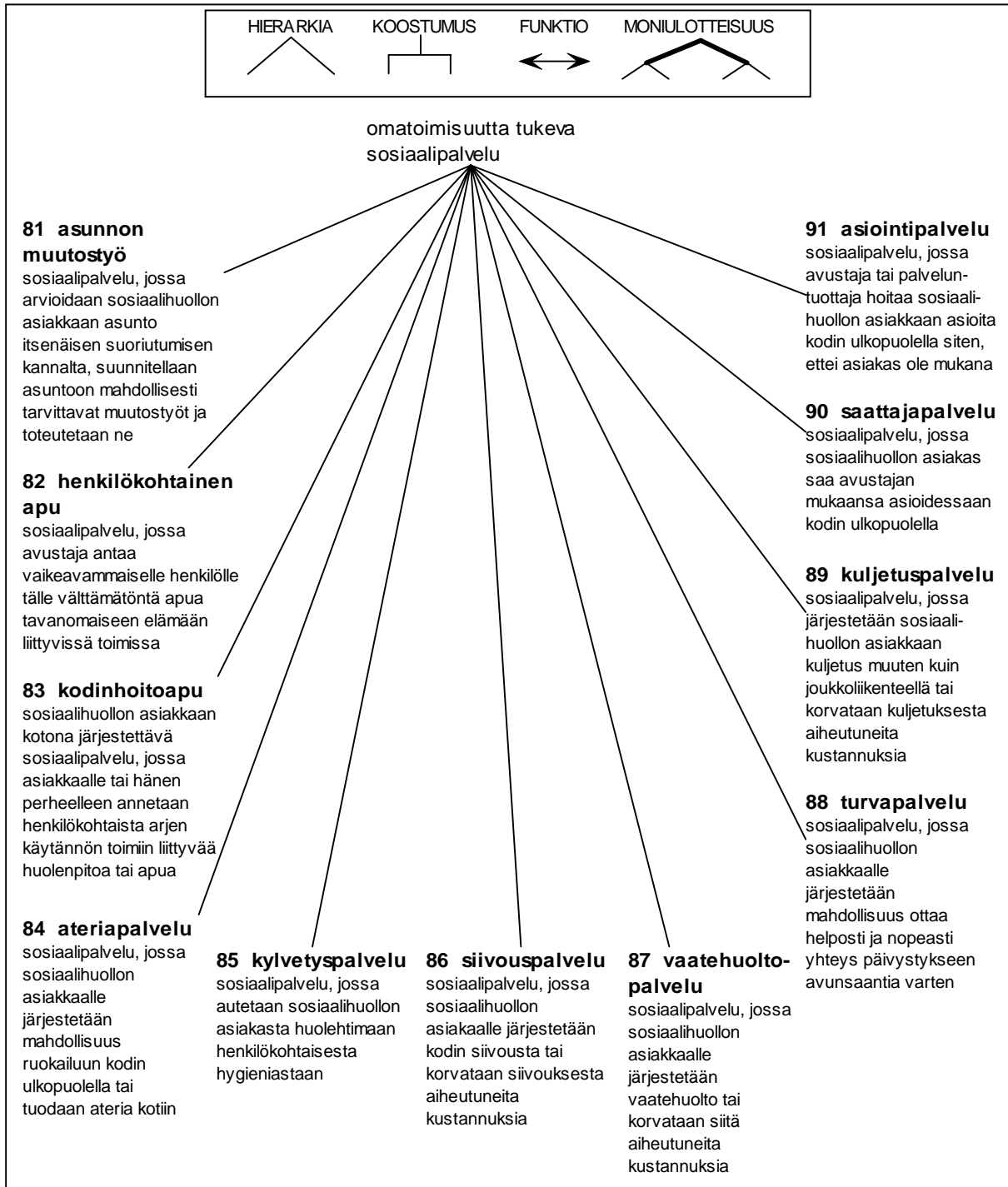
asumisen palveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, jolla *sosiaalihuollon asiakkaalle* hankitaan asunto

Asuminen voidaan järjestää sosiaalipalveluna esimerkiksi asunnottomalle, kehitysvammaiselle tai lastensuojelun asiakasperheelle.

Asumisen järjestämistä annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, *lastensuojelun* sekä *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen palvelutehtävien* perusteella.

1.4.3 Omatoimisuutta tukevat sosiaalipalvelut

Käsittekaavio 12. Omatoimisuutta tukevat sosiaalipalvelut.

81

asunnon muutostyö

sosiaalipalvelu, jossa arvioidaan *sosiaalihuollon asiakkaan* asunto itsenäisen suoriutumisen kannalta, suunnitellaan asuntoon mahdollisesti tarvittavat muutostyöt ja toteutetaan ne

Korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamma tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt, kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi

katsotaan myös esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä ja kiinteästi asennettavien välineiden ja laitteiden asennus.

Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat esimerkiksi nosto- ja hälytyslaitteet.

Itsenäinen suoriutuminen tarkoittaa toimintarajoitteen henkilön itsenäistä päivittäistä toimintaa sekä mahdollisesti itsenäistä asumista ja työssä käymistä.

Asunnon muutostyötä annetaan *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävän* perusteella.

82

henkilökohtainen apu

sosiaalipalvelu, jossa avustaja antaa vaikeavammaiselle henkilölle tälle välttämätöntä apua tavanomaiseen elämään liittyvissä toimissa

Henkilökohtaista apua annetaan vaikeavammaiselle henkilölle, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta toistuvasti toisen henkilön apua päivittäisissä toimissa, työssä, opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Henkilökohtaisena apuna korvataan henkilökohtaisen avustajan palkkaaminen tai muita avustajan käytöstä aiheutuvia välttämättömiä ja kohtuullisia kustannuksia tai järjestetään avustajapalveluja.

Henkilökohtaista apua annetaan *vammaispalvelujen palvelutehtävän* perusteella.

83

kodinhoitoapu

sosiaalihuollon asiakkaan kotona järjestettävä *sosiaalipalvelu*, jossa asiakkaalle tai hänen perheelleen annetaan henkilökohtaista arjen käytännön toimiin liittyvää huolenpitoa tai apua

Kodinhoitoapu voi olla esimerkiksi lastenhoitoapua.

Kodinhoitoapua annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, kotipalvelujen, omaishoidon tuen, lastensuojelun* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

84

ateriapalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* järjestetään mahdollisuus ruokailuun kodin ulkopuolella tai tuodaan ateria kotiin

Ateriapalvelua annetaan *kotipalvelujen* ja *omaishoidon tuen palvelutehtävien* perusteella.

85

kylvetyspalvelu

sosiaalipalvelu, jossa autetaan *sosiaalihuollon asiakasta* huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastaan

Kylvetyspalvelu sisältää esimerkiksi peseytymismahdollisuuden järjestämisen joko sosiaalihuollon asiakkaan omassa kodissa tai kodin ulkopuolella.

Kylvetyspalvelua annetaan *kotipalvelujen* ja *omaishoidon tuen palvelutehtävien* perusteella.

86

siivouspalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* järjestetään kodin siivousta tai korvataan siivouksesta aiheutuneita kustannuksia

Siivouspalvelua annetaan *kotipalvelujen* ja *omaishoidon tuen palvelutehtävien* perusteella.

87

vaatehuoltopalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* järjestetään vaatehuolto tai korvataan siitä aiheutuneita kustannuksia

Vaatehuoltopalvelua annetaan *kotipalvelujen* ja *omaishoidon tuen palvelutehtävien* perusteella.

88

turvapalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* järjestetään mahdollisuus ottaa helposti ja nopeasti yhteys päivystykseen avunsaantia varten

Turvapalvelussa käytetään yleensä hyväksi turvapuhelinjärjestelmää, jolloin esimerkiksi puhelimessa, sen lisälaitteessa tai kädessä pidettävässä rannekkeessa olevaa nappia painamalla voidaan lähettää avunpyyntöviesti päivystyskeskukseen. Turvapalvelun turvajärjestelmänä voidaan käyttää myös älytalonratkaisuja. Lisäksi turvapalvelu saattaa sisältää säännönmukaisen palvelupartion käynnit sosiaalihuollon asiakkaan kotona esimerkiksi yöaikaan.

Turvapalvelua tarvitsevat muun muassa vanhukset ja vammaiset, ja se kuuluu yleensä palveluasuntoihin.

Turvapalvelua annetaan *kotipalvelujen palvelutehtävän* perusteella.

89

kuljetuspalvelu

sosiaalipalvelu, jossa järjestetään *sosiaalihuollon asiakkaan* kuljetus muuten kuin joukkoliikenteellä tai korvataan kuljetuksesta aiheutuneita kustannuksia

Kuljetuspalvelua voivat saada esimerkiksi henkilöt, jotka eivät vamman tai sairauden vuoksi pysty käyttämään joukkoliikennettä.

Kuljetuspalvelua annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, kotipalvelujen, lasten päivähoiton, omaishoidon tuen* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

90

saattajapalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakas* saa avustajan mukaansa asioidessaan kodin ulkopuolella

Saattajapalvelua voidaan tarjota esimerkiksi *kuljetuspalvelun* yhteydessä.

Saattajapalvelua annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, kotipalvelujen* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

91

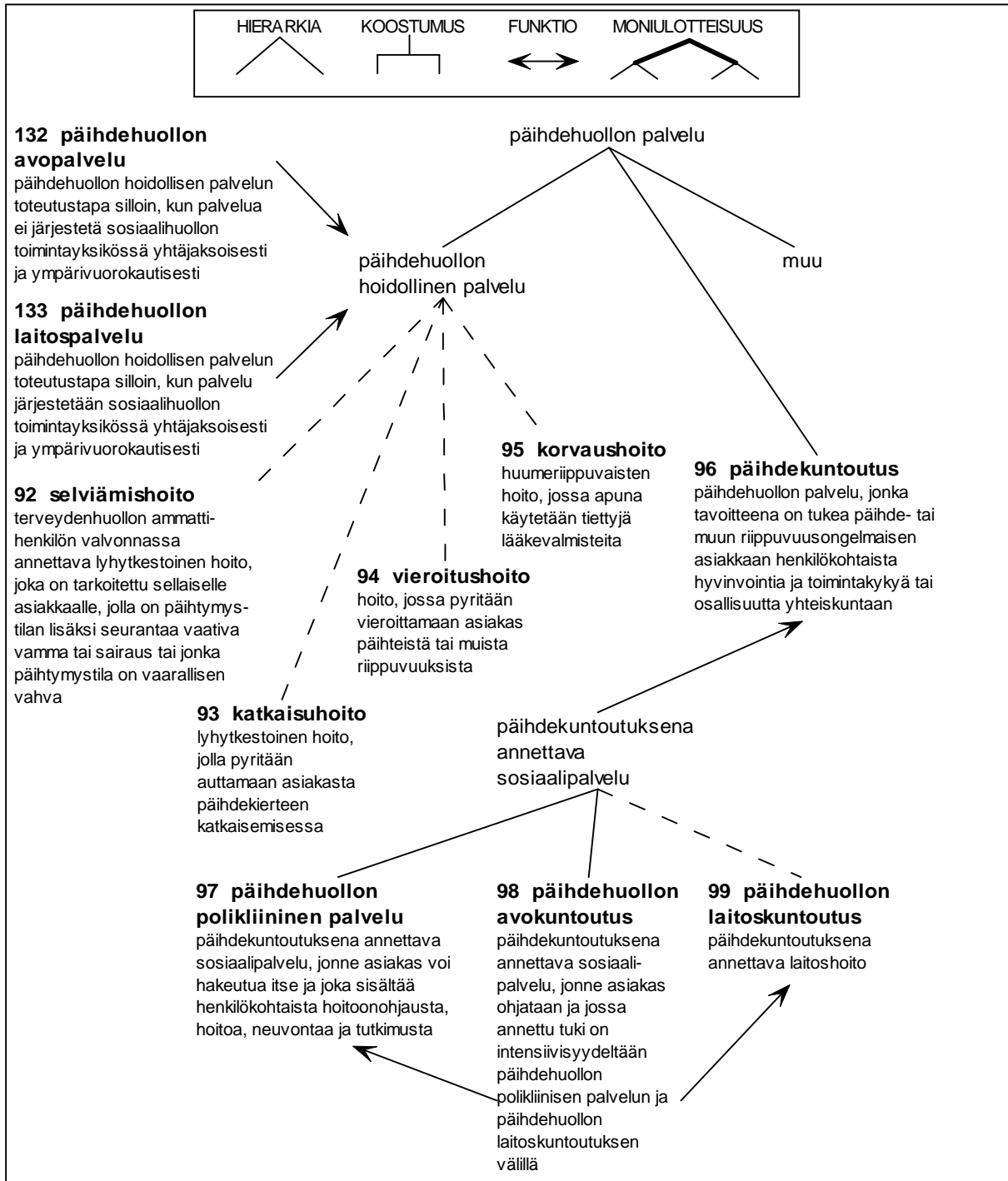
asiointipalvelu

sosiaalipalvelu, jossa avustaja tai *palveluntuottaja* hoitaa *sosiaalihuollon asiakkaan* asioita kodin ulkopuolella siten, ettei asiakas ole mukana

Asiointipalvelua on myös se, että kaupasta järjestetään tavaroiden kotiinkuljetus sosiaalihuollon asiakkaalle.

Asiointipalvelua annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, kotipalvelujen, omaishoidon tuen* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

1.4.4 Päihdehuollon palvelut

Käsitekaavio 13. Päihdehuollon palvelut.

92

selviämishoito

terveydenhuollon ammattihenkilön valvonnassa annettava lyhytkestoinen hoito, joka on tarkoitettu sellaiselle asiakkaalle, jolla on päihtymystilan lisäksi seurantaa vaativa vamma tai sairaus tai jonka päihtymystila on vaarallisen vahva

Selviämishoidon *toteutustapa* voi olla *päihdehuollon avopalvelu*, *päihdehuollon laitospalvelu* tai näiden yhdistelmä.

Sosiaalihuollossa selviämishoitoa annetaan *päihdehuollon* ja *lastensuojelun palvelutehtävien* perusteella.

93

katkaisuhoido

lyhytkestoinen hoito, jolla pyritään auttamaan asiakasta päihdekierteen katkaisemisessa

Katkaisuhoidon *toteutustapa* voi olla *päihdehuollon avopalvelu*, *päihdehuollon laitospalvelu* tai näiden yhdistelmä.

Katkaisuhoidossa pyritään erityisesti akuuttien fyysisten vieroitusoireiden lievittämiseen joko lääke- tai psykososiaalisella hoidolla. Katkaisuhoidosta asiakas pyritään ohjaamaan jatkohoitoon.

Sosiaalihuollossa katkaisuhoidoa annetaan *päihdehuollon* ja *lastensuojelun palvelutehtävien* perusteella.

94

vieroitushoito

hoito, jossa pyritään vieroittamaan asiakas päihteistä tai muista riippuvuuksista

Muulla kuin päihderiippuvuudella tarkoitetaan esimerkiksi peli- ja nettiriippuvuutta.

Vieroitushoito voi olla esimerkiksi lääke- tai psykososiaalista hoitoa.

Vieroitushoidon *toteutustapa* voi olla *päihdehuollon avopalvelu*, *päihdehuollon laitospalvelu* tai näiden yhdistelmä.

Sosiaalihuollossa vieroitushoitoa annetaan *päihdehuollon* ja *lastensuojelun palvelutehtävien* perusteella.

95

korvaushoito

huumeriippuvaisten hoito, jossa apuna käytetään tiettyjä lääkevalmisteita

Korvaushoidon tavoitteena on joko kuntouttaminen ja päihteettömyys tai haittojen vähentäminen ja asiakkaan elämän laadun parantaminen. Korvaushoito voi olla sekä lyhyt- että pitkäaikaista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 33/2008 mukaan korvaushoito tarkoittaa opioidiriippuvaisten hoitoa, jossa käytetään apuna tiettyjä lääkevalmisteita.

Korvaushoidon *toteutustapa* voi olla *päihdehuollon avopalvelu*, *päihdehuollon laitospalvelu* tai näiden yhdistelmä.

Sosiaalihuollossa korvaushoitoa annetaan *päihdehuollon palvelutehtävän* perusteella.

96

päihdekuntoutus

päihdehuollon palvelu, jonka tavoitteena on tukea päihde- tai muun riippuvuusongelmanaisen asiakkaan henkilökohtaista hyvinvointia ja toimintakykyä tai osallisuutta yhteiskuntaan

Sosiaalihuollossa päihdekuntoutusta annetaan *päihdehuollon palvelutehtävän* perusteella.

päihdehuollon polikliininen palvelu

päihdekuntoutuksena annettava *sosiaalipalvelu*, jonne asiakas voi hakeutua itse ja joka sisältää henkilökohtaista hoitoonohjausta, hoitoa, neuvontaa ja tutkimusta

Päihdehuollon polikliinisessä palvelussa *sosiaalihuollon asiakas* voi valita itselleen sopivia tukimuotoja tarjotusta valikoimasta.

päihdehuollon avokuntoutus

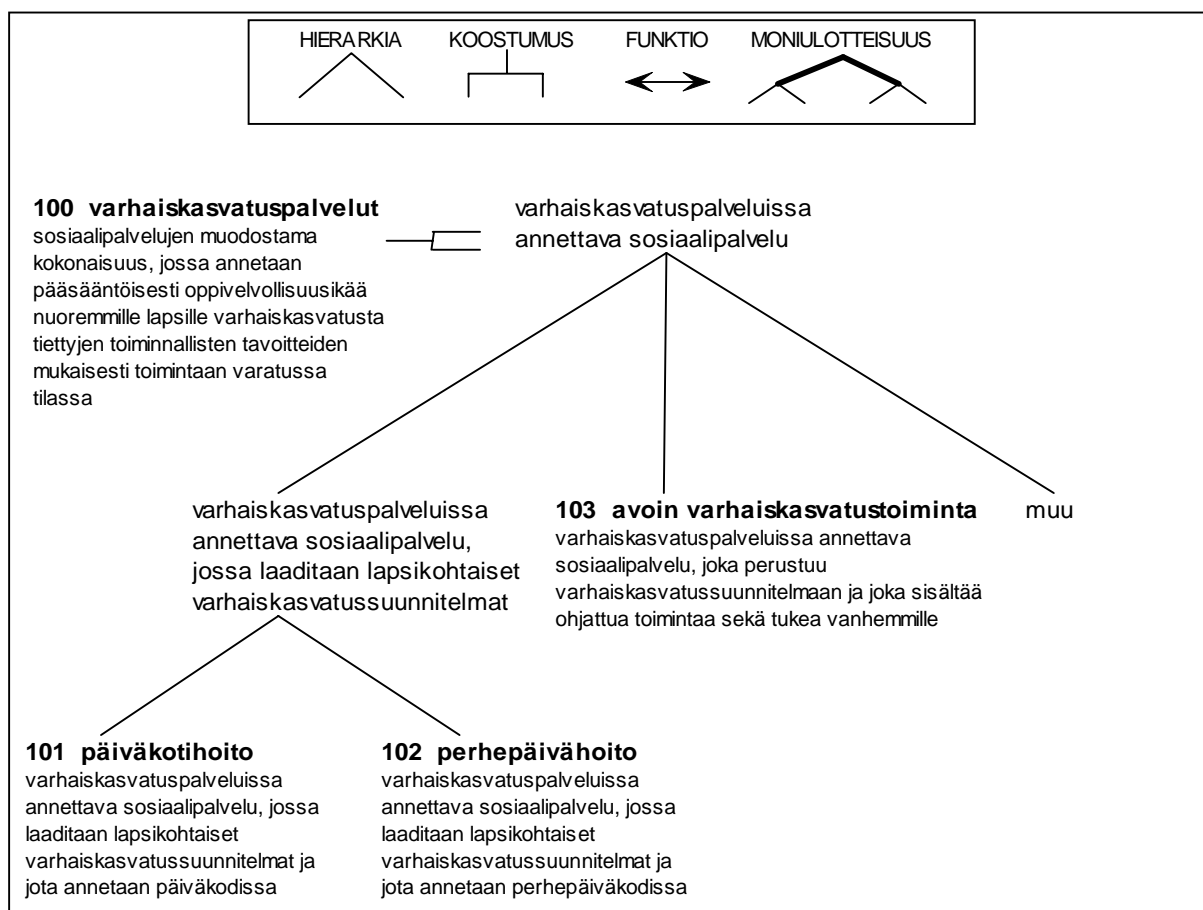
päihdekuntoutuksena annettava *sosiaalipalvelu*, jonne asiakas ohjataan ja jossa annettu tuki on intensiivisyydeltään *päihdehuollon polikliinisen palvelun* ja *päihdehuollon laituskuntoutuksen* välillä

Päihdehuollon avokuntoutus on usein ryhmämuotoista ja terapeutista. Se voi olla lyhyehkö ajanjakso, jonka aikana sosiaalihuollon asiakas käy kuntoutuksessa päivittäin.

päihdehuollon laituskuntoutus

päihdekuntoutuksena annettava *laitoshoito*

1.4.5 Varhaiskasvatuspalveluissa annettavat sosiaalipalvelut

Käsitekaavio 14. Varhaiskasvatuspalveluissa annettavat sosiaalipalvelut.

100

varhaiskasvatuspalvelut *pl*; päivähoito

sosiaalipalvelujen muodostama kokonaisuus, jossa annetaan pääsääntöisesti oppivelvollisuuskääh nuoremmille lapsille varhaiskasvatusta tiettyjen toiminnallisten tavoitteiden mukaisesti toimintaan varatussa tilassa

Varhaiskasvatuspalveluja ei ole esitetty *sosiaalipalvelujen luokituksessa* luokkana. Varhaiskasvatuspalvelut-käsitteen tarkoituksena on helpottaa tiettyjen *lasten päivähoitoon* kuuluvien sosiaalipalvelujen yhtäläisyyksien ja erojen ymmärtämistä sanastossa.

101

päiväkotihoido

varhaiskasvatuspalveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, jossa laaditaan lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja jota annetaan päiväkodissa

Päiväkotihoidoa annetaan *lasten päivähoidon palvelutehtävän* perusteella.

102

perhepäivähoito

varhaiskasvatuspalveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, jossa laaditaan lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja jota annetaan perhepäiväkodissa

Perhepäivähoitoa järjestetään joko perhepäivähoitajan kotona, ryhmäperhepäivähoitona tai lapsen kotona.

Perhepäivähoitoa annetaan *lasten päivähoidon palvelutehtävän* perusteella.

103

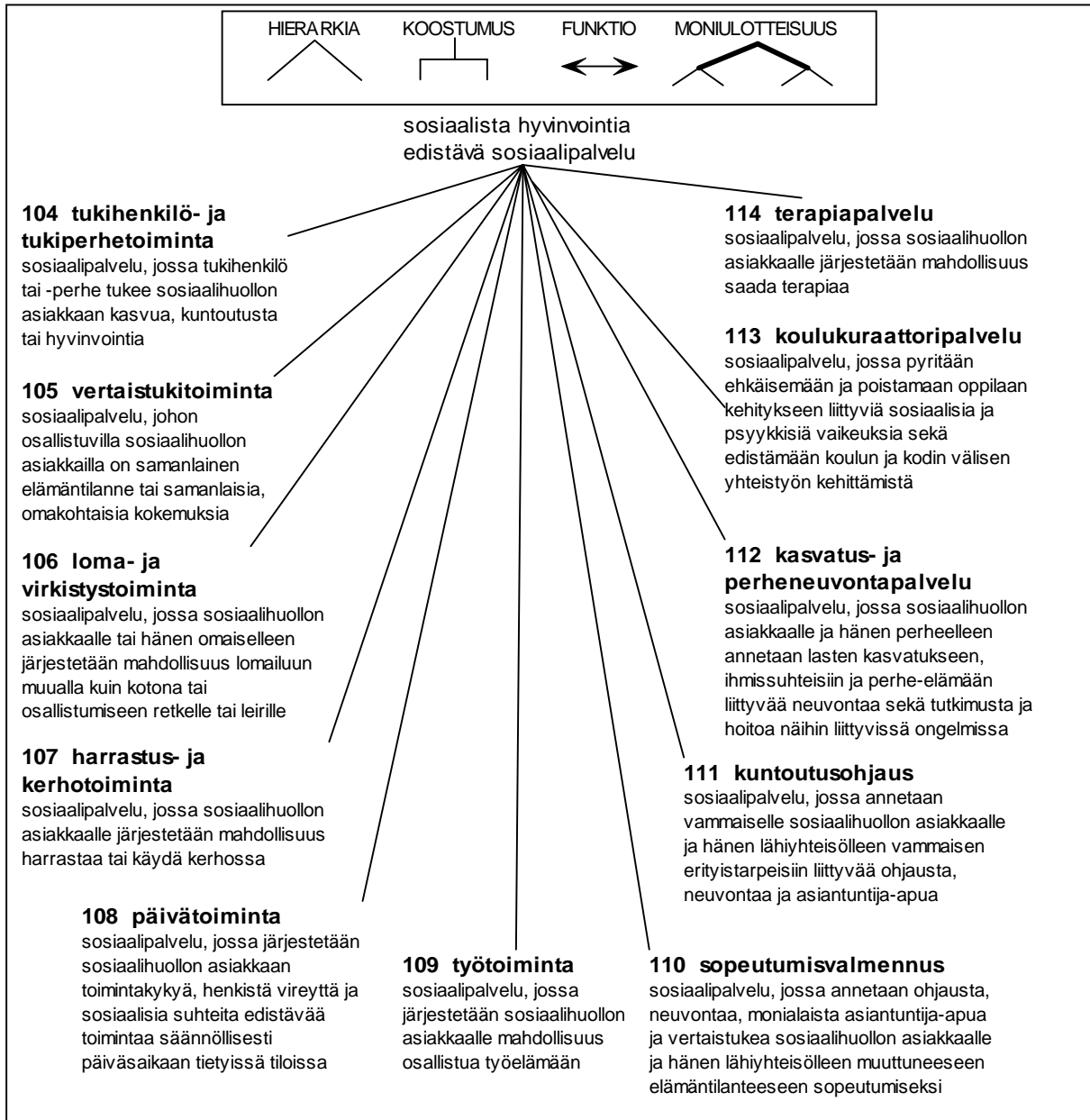
avoin varhaiskasvatustoiminta; leikkitoiminta

varhaiskasvatuspalveluissa annettava *sosiaalipalvelu*, joka perustuu varhaiskasvatussuunnitelmaan ja joka sisältää ohjattua toimintaa sekä tukea vanhemmille

Avointa varhaiskasvatustoimintaa ovat esimerkiksi leikkipuistotoiminta, lasten kerhotoiminta, avoin päiväkotitoiminta sekä perhekahvilatoiminta. Avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta ei peritä hoitopäivämaksua, mutta siitä voidaan periä esimerkiksi kerhomaksu.

Avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestetään *lasten päivähoidon palvelutehtävän* perusteella.

1.4.6 Sosiaalista hyvinvointia edistävät sosiaalipalvelut

Käsitekaavio 15. Sosiaalista hyvinvointia edistävät sosiaalipalvelut.

104

tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta

sosiaalipalvelu, jossa tukihenkilö tai -perhe tukee *sosiaalihuollon asiakkaan* kasvua, kuntoutusta tai hyvinvointia

Tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa järjestetään muun muassa *lastensuojelun avohuollon* tukitoimena sekä vammaisen ja pitkäaikaissairaahan henkilön tukemiseksi.

Tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnassa tehdään *palvelunjärjestäjän* ja *palveluntuottajan* välinen *sopimus*. Korvaus suoritetaan toiminnan intensiivisyyden mukaan.

Tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, lastensuojelun, *omaishoidon tuen*, *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

105

vertaistukitoiminta; vertaisryhmätoiminta

sosiaalipalvelu, johon osallistuvilla *sosiaalihuollon asiakkailla* on samanlainen elämäntilanne tai samantyyppisiä, omakohtaisia kokemuksia

Vertaistukitoimintaa järjestää antaa yksilöille tai ryhmille.

Vertaistukitoimintaa järjestetään *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, omaishoidon tuen, päihdehuollon, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

106

loma- ja virkistystoiminta

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* tai hänen omaiselleen järjestetään mahdollisuus lomailuun muualla kuin kotona tai osallistumiseen retkelle tai leirille

Loma- ja virkistystoiminta on yleensä kertaluonteista. Vrt. *harrastus- ja kerhotoiminta*.

Loma- ja virkistystoimintaa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, omaishoidon tuen, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

107

harrastus- ja kerhotoiminta

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* järjestetään mahdollisuus harrastaa tai käydä kerhossa

Harrastus- ja kerhotoiminta on yleensä toistuvaa. Vrt. *loma- ja virkistystoiminta*.

Harrastus- ja kerhotoimintaa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, lastensuojelun, omaishoidon tuen, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

108

päivätoiminta

sosiaalipalvelu, jossa järjestetään *sosiaalihuollon asiakkaan* toimintakykyä, henkistä vireyttä ja sosiaalisia suhteita edistävää toimintaa säännöllisesti päiväsaikaan tietyissä tiloissa

Päivätoimintaa annetaan esimerkiksi mielenterveyskuntoutujille, vammaisille ja vanhuksille.

Päivätoimintaa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, omaishoidon tuen, päihdehuollon, sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

109

työtoiminta

sosiaalipalvelu, jossa järjestetään *sosiaalihuollon asiakkaalle* mahdollisuus osallistua työelämään

Työtoimintaa voidaan toteuttaa esimerkiksi toimintakeskuksessa.

Työtoiminnasta maksetaan korvaus sosiaalihuollon asiakkaalle.

Työtoimintaa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon, pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen ja vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemisen palvelutehtävien* perusteella.

110

sopeutumisvalmennus

sosiaalipalvelu, jossa annetaan ohjausta, neuvontaa, monialaista asiantuntija-apua ja vertaistukea *sosiaalihuollon asiakkaalle* ja hänen lähiyhteisölleen muuttuneeseen elämäntilanteeseen sopeutumiseksi

Sopeutumisvalmennuksen tavoitteena on antaa sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla sosiaalihuollon asiakas voi selvitä paremmin yhteisössä ja osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Sopeutumisvalmennusta voidaan antaa sosiaaliselta toimintakyvyltään heikentyneille, vammaisille tai sairaille sekä henkilöille joilla on kehityksellisiä psykososiaalisia ongelmia.

Sopeutumisvalmennusta annetaan *vammaispalveluiden palvelutehtävien* perusteella.

111

kuntoutusohjaus

ei: †kotihoiton ohjaus; †kehitysvammaneuvoita

sosiaalipalvelu, jossa annetaan vammaiselle *sosiaalihuollon asiakkaalle* ja hänen lähiyhteisölleen vammaisen erityistarpeisiin liittyvää ohjausta, neuvontaa ja asiantuntija-apua

Kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyvistä erityistarpeista tiedottaminen yhteiskunnassa.

Kuntoutusohjausta annetaan *vammaispalvelujen palvelutehtävän* perusteella.

112

kasvatus- ja perheneuvontapalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* ja hänen perheelleen annetaan lasten kasvatukseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvää neuvontaa sekä tutkimusta ja hoitoa näihin liittyvissä ongelmissa

Kasvatus- ja perheneuvontapalvelua annetaan kasvatus- ja perheneuvoloissa ja muissa vastaavaa tehtävää hoitavissa *toimintayksiköissä*.

Kasvatus- ja perheneuvontapalvelua annetaan *kasvatus- ja perheneuvonnan palvelutehtävän* perusteella.

113

koulukuraattoripalvelu

sosiaalipalvelu, jossa pyritään ehkäisemään ja poistamaan oppilaan kehitykseen liittyviä sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia sekä edistämään koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä

Koulukuraattoripalvelun tavoitteena on oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin, myönteisen kokonaiskehityksen ja koulunkäynnin tai opiskelun tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen koulu- ja oppilasyhteisössä. Koulukuraattorin tehtävät koostuvat asiakastyöstä, opetussuunnitelman mukaisesta oppilas- ja opiskelijahuoltotyöstä, verkostotyöstä sekä yhteistyöstä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Koulukuraattoripalvelua annetaan *lastensuojelun palvelutehtävän* perusteella, mutta koulukuraattoripalvelua saavat eivät välttämättä ole lastensuojelun asiakkaita.

114

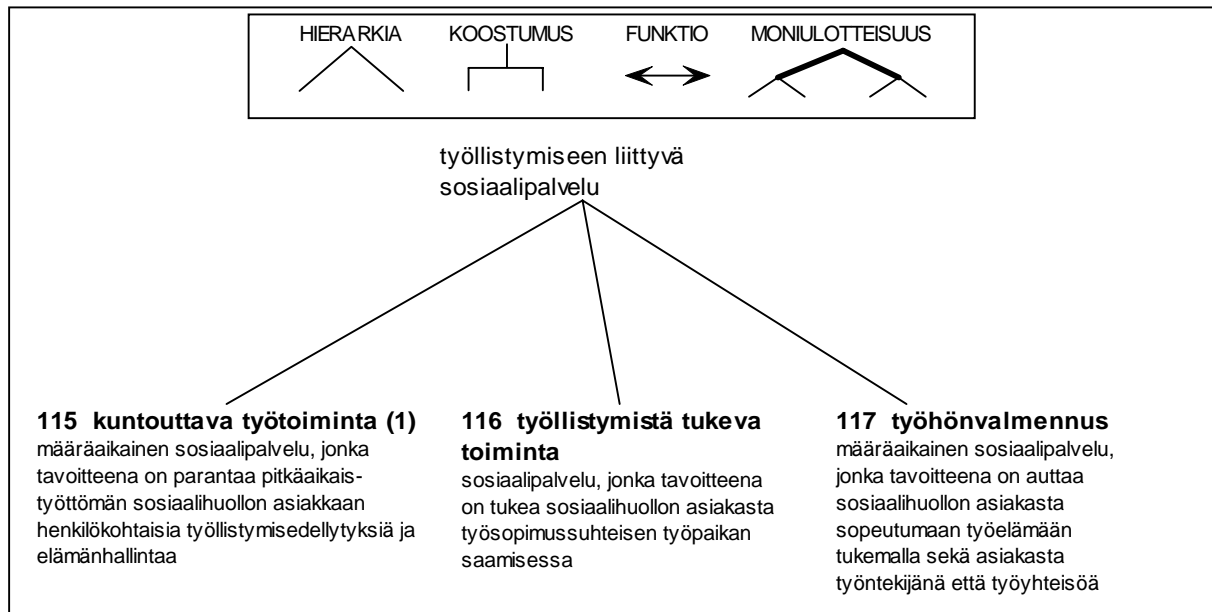
terapiapalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaalle* järjestetään mahdollisuus saada terapiaa

Terapiapalvelussa voidaan antaa erityyppisiä terapioita.

Terapiapalvelua annetaan *lastensuojelun* ja *päihdehuollon palvelutehtävien* perusteella.

1.4.7 Työllistymiseen liittyvät sosiaalipalvelut

Käsitekaavio 16. Työllistymiseen liittyvät sosiaalipalvelut.

115

kuntouttava työtoiminta (1)

määräaikainen *sosiaalipalvelu*, jonka tavoitteena on parantaa pitkäaikaistyöttömän *sosiaalihuollon asiakkaan* henkilökohtaisia työllistymisedellytyksiä ja elämänhallintaa

Kuntouttavan työtoiminnan pääasiallinen tavoite on töihinpaluu.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaiset vaatimukset täyttävässä, kunnan hyväksymässä paikassa.

Kuntouttavaa työtoimintaa annetaan *pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemisen palvelutehtävän* perusteella.

116

työllistymistä tukeva toiminta; tuettu työllistyminen

sosiaalipalvelu, jonka tavoitteena on tukea *sosiaalihuollon asiakasta* työsopimussuhteisen työpaikan saamisessa

Työllistymistä tukevassa toiminnassa sosiaalihuollon asiakkaalle voidaan järjestää työpaikka, auttaa työpaikan löytämisessä tai tukea ja ohjata ammatillisen koulutuksen hankkimisessa.

Työllistymistä tukevaa toimintaa annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon* ja *vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemisen palvelutehtävien* perusteella.

työhönvalmennus

mieluummin kuin: työhönohjaus

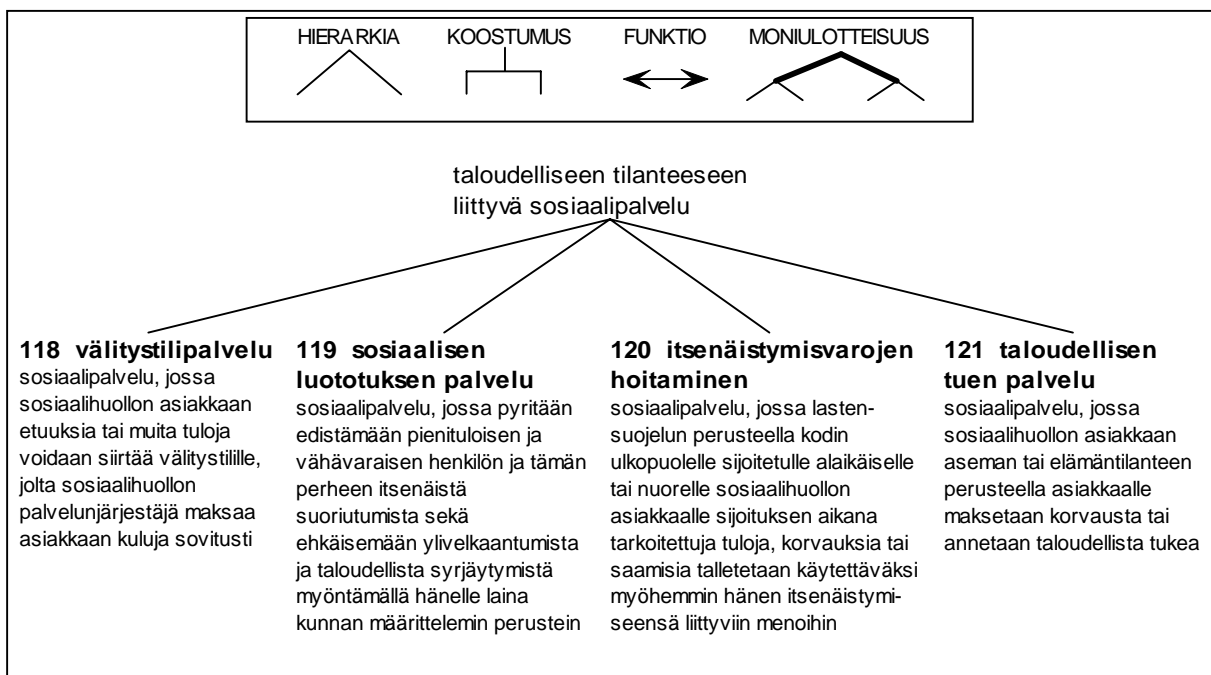
ei: työhön valmennus

määräaikainen *sosiaalipalvelu*, jonka tavoitteena on auttaa *sosiaalihuollon asiakasta* sopeutumaan työelämään tukemalla sekä asiakasta työntekijänä että työyhteisöä

Työhönvalmennuksessa ei synny työsuhdetta sosiaalihuollon asiakkaan ja toiminnan järjestäjän välille.

Työhönvalmennus voi tapahtua työpaikalla, *palveluntuottajan* tiloissa tai tarvittaessa sosiaalihuollon asiakkaan kotona.

Työhönvalmennusta annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon* ja *vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemisen palvelutehtävien* perusteella.

1.4.8 Taloudelliseen tilanteeseen liittyvät sosiaalipalvelut

Käsittekaavio 17. Taloudelliseen tilanteeseen liittyvät sosiaalipalvelut.

välitystilipalvelu

sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaan* etuuksia tai muita tuloja voidaan siirtää välitystilille, jolta *sosiaalihuollon palvelunjärjestäjä* maksaa asiakkaan kuluja sovitusti

Välitystilipalvelua saatetaan tarvita silloin, kun sosiaalihuollon asiakkaalla on jatkuvia talouden hallinnan vaikeuksia elämäntapojensa, sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi. Esimerkiksi eläke voidaan siirtää välitystilille käytettäväksi sosiaalihuollon asiakkaan menoihin ja asiakkaan käyttövaroiksi sosiaalityöntekijän valvonnassa.

Välitystilipalvelua annetaan *lastensuojelun*, *päihdehuollon*, *sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen* ja *toimeentulotuen palvelutehtävien* perusteella.

sosiaalisen luoton palvelu

sosiaalipalvelu, jossa pyritään edistämään pienituloisen ja vähävaraisen henkilön ja tämän perheen itsestä suoriutumista sekä ehkäisemään ylivelkaantumista ja taloudellista syrjäytymistä myöntämällä hänelle laina kunnan määrittelemien perusteiden

Sosiaalisen luoton myöntämisen perusteita ovat henkilön pienituloisuus ja vähävaraisuus, joiden vuoksi hän ei voi muulla tavoin saada kohtuuehtoista lainaa. Henkilöllä tulee kuitenkin olla maksukykyä, jotta hän voi suoriutua sosiaalisen luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisen luoton palvelu sisältää neuvontaa, *sopimuksen* laatimisen sosiaalisen luoton takaisinmaksusta sekä sopimuksen toteutuksen seurannan.

Sosiaalisen luoton palvelua annetaan *sosiaalisen luoton palvelutehtävän* perusteella.

itsenäistymisvarojen hoitaminen

sosiaalipalvelu, jossa *lastensuojelun* perusteella kodin ulkopuolelle sijoitetulle alaikäiselle tai nuorelle *sosiaalihuollon asiakkaalle* sijoituksen aikana tarkoitettuja tuloja, korvauksia tai saamia talletetaan käytettäväksi myöhemmin hänen itsenäistymiseensä liittyviin menoihin

Itsenäistymiseen liittyviä menoja ovat esimerkiksi asumiseen, koulutukseen ja muihin vastaaviin tarkoituksiin käytettävät menot.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta.

Itsenäistymisvarojen hoitamista annetaan *lastensuojelun palvelutehtävän* perusteella.

taloudellisen tuen palvelu

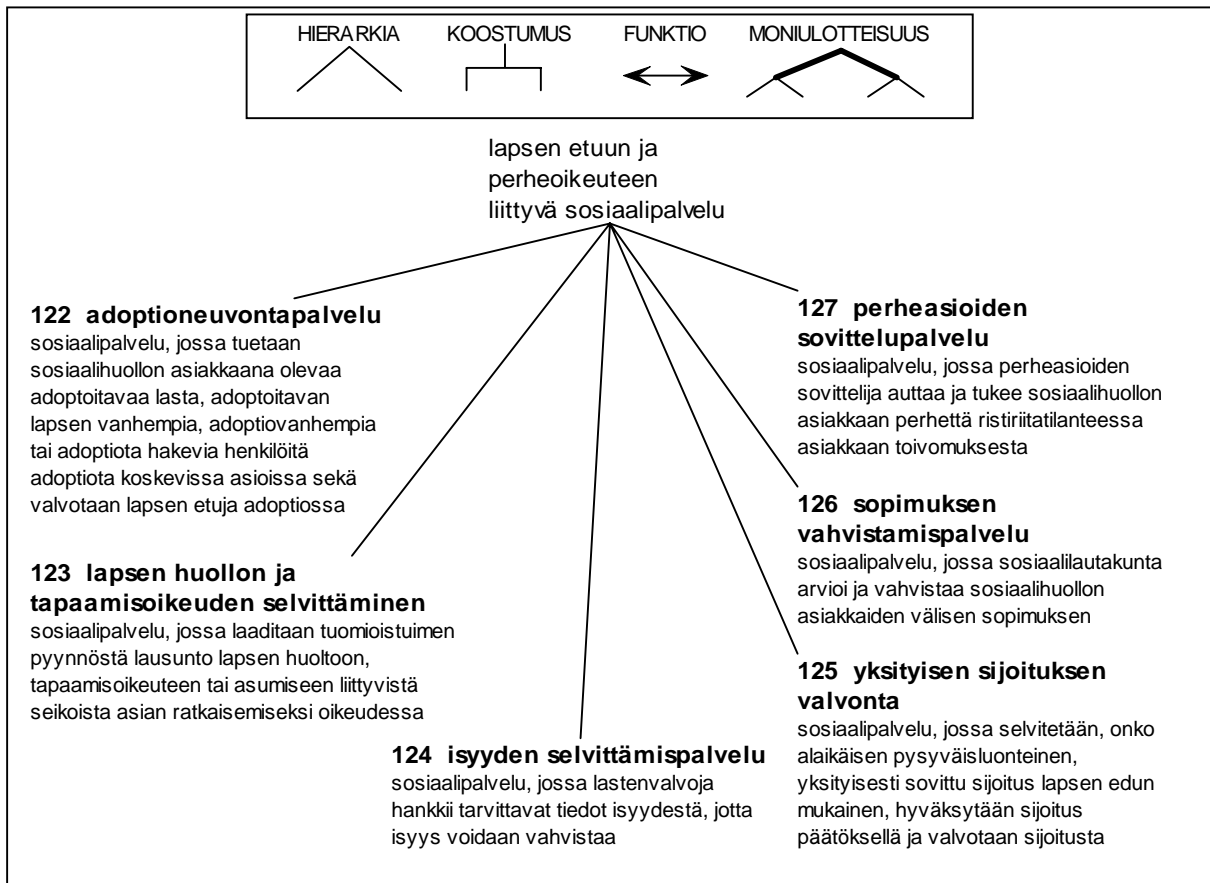
sosiaalipalvelu, jossa *sosiaalihuollon asiakkaan* aseman tai elämäntilanteen perusteella asiakkaalle maksetaan korvausta tai annetaan taloudellista tukea

Taloudellisen tuen palvelua ovat esimerkiksi vaatekorvaus, erityisravinnon kustannusten korvaus, apuvälineiden hankinnasta aiheutuneiden kustannusten korvaukset, toimeentulotuki ja omaishoitajan hoitopalkkio.

Taloudellisten tuen palvelussa maksutapoja ovat esimerkiksi maksusitoumukset, palvelusetelit ja suora rahallinen korvaus.

Taloudellisen tuen palvelua annetaan *kehitysvammaisten erityishuollon*, *lastensuojelun*, *omaishoidon tuen*, *toimeentulotuen* ja *vammaispalvelujen palvelutehtävien* perusteella.

1.4.9 Lapsen etuun ja perheoikeuteen liittyvät sosiaalipalvelut

Käsittekaavio 18. Lapsen etuun ja perheoikeuteen liittyvät sosiaalipalvelut.

122

adoptioneuvontapalvelu

mieluummin kuin: ottolapsineuvonta (2)

sosiaalipalvelu, jossa tuetaan *sosiaalihuollon asiakkaana* olevaa adoptoitavaa lasta, adoptoitavan lapsen vanhempia, adoptiovanhempia tai adoptiota hakevia henkilöitä adoptiota koskevissa asioissa sekä valvotaan lapsen etuja adoptiossa

Adoptioneuvontapalvelun yhteydessä on selvitettävä adoption edellytysten täyttyminen, huolehdittava lapsen sijoittamisesta adoptiovanhempien luokse, varmistettava, että adoptiovanhemmat ryhtyvät toimenpiteisiin adoption vahvistamiseksi, sekä seurattava sijoituksen onnistumista ja lapsen edun toteutumista.

Adoptioneuvontapalvelu voi koskea kotimaista, kansainvälistä tai perheen sisäistä adoptiota.

Adoptioneuvontapalvelua annetaan *adoptioneuvonnan palvelutehtävän* perusteella.

123

lapsen huollon ja tapaamisoikeuden selvittäminen

sosiaalipalvelu, jossa laaditaan tuomioistuimen pyynnöstä *lausunto* lapsen huoltoon, tapaamisoikeuteen tai asumiseen liittyvistä seikoista asian ratkaisemiseksi oikeudessa

Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden selvittämistä annetaan *lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaamisen palvelutehtävän* perusteella.

124

isyyden selvittämispalvelu

sosiaalipalvelu, jossa lastenvalvoja hankkii tarvittavat tiedot isyydestä, jotta isyys voidaan vahvistaa

Isyys voidaan vahvistaa joko tunnustuksen perusteella maistraatissa tai tuomioistuimen päätöksellä.

Isyyden selvittämispalvelussa lastenvalvoja kuulee äitiä ja isäehdokkaita sekä järjestää tarvittaessa oikeusgeneettisen isyystutkimuksen.

Isyyden selvittämispalvelua annetaan *isyyden selvittämisen palvelutehtävän* perusteella.

125

yksityisen sijoituksen valvonta

sosiaalipalvelu, jossa selvitetään, onko alaikäisen pysyväisluonteinen, yksityisesti sovittu sijoitus lapsen edun mukainen, hyväksytään sijoitus *päätöksellä* ja valvotaan sijoitusta

Yksityisen sijoituksen valvonta käynnistyy *ilmoituksen* perusteella. Ilmoituksen on velvollinen tekemään sekä lapsen huoltaja että henkilö, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on pidettävä rekisteriä kunnassa yksityisesti sijoitetuista lapsista.

Yksityisen sijoituksen valvontaa annetaan *lastensuojelun palvelutehtävän* perusteella, mutta yksityisesti sijoitetut lapset eivät välttämättä ole lastensuojelun asiakkaita.

126

sopimuksen vahvistamispalvelu

sosiaalipalvelu, jossa sosiaalilautakunta arvioi ja vahvistaa *sosiaalihuollon asiakkaiden* välisen *sopimuksen*

Sopimuksen vahvistamispalvelua tarvitsevilla sosiaalihuollon asiakkailla voi olla itse laadittu sopimus vahvistettavaksi tai heitä voidaan auttaa sen laatimisessa. Sen jälkeen kun sopimus on vahvistettu, se on lainvoimainen.

Sopimuksen vahvistamispalvelussa vahvistettavat sopimukset liittyvät lapsen tai puolison elatusavun määrään ja suorittamistapaan sekä lapsen huoltoon, tapaamisoikeuteen ja asumiseen.

Sopimuksen vahvistamispalvelua annetaan *lapsen elatusavun vahvistamisen, lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaamisen* sekä *puolison elatusavun vahvistamisen palvelutehtävien* perusteella.

127

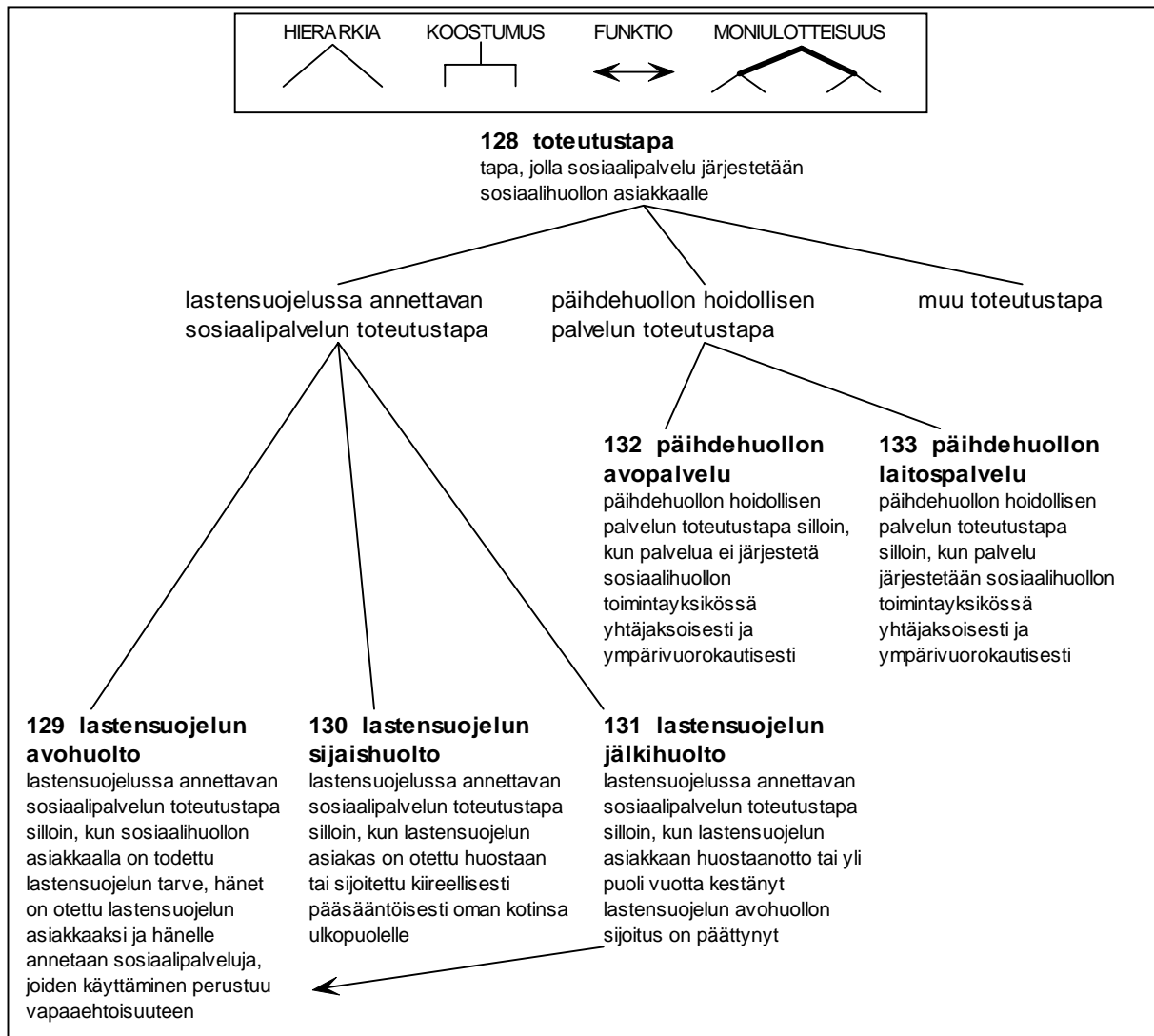
perheasioiden sovittelupalvelu

sosiaalipalvelu, jossa perheasioiden sovittelija auttaa ja tukee *sosiaalihuollon asiakkaan* perhettä ristiriitatilanteessa asiakkaan toivomuksesta

Perheasioiden sovittelupalvelua voidaan järjestää esimerkiksi silloin, kun lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan *päätöksen* tai *sopimuksen* noudattamisessa ilmenee ristiriitoja.

Perheasioiden sovittelupalvelua annetaan *perheasioiden sovittelun palvelutehtävän* perusteella.

1.4.10 Sosiaalipalvelujen toteutustapoja

Käsittekaavio 19. Sosiaalipalvelujen toteutustapoja.

128

toteutustapa

tapa, jolla *sosiaalipalvelu* järjestetään *sosiaalihuollon asiakkaalle*

Toteutustavat liittyvät tiettyyn *sosiaalihuollon palvelutehtävään*. Toteutustapoja ovat esimerkiksi *lastensuojelun avohuolto* ja *lastensuojelun sijaishuolto*.

129

lastensuojelun avohuolto

lastensuojelussa annettavan *sosiaalipalvelun toteutustapa* silloin, kun *sosiaalihuollon asiakkaalla* on todettu lastensuojelun tarve, hänet on otettu lastensuojelun asiakkaaksi ja hänelle annetaan sosiaalipalveluja, joiden käyttäminen perustuu vapaaehtoisuuteen

Lastensuojelun avohuoltona toteutettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *laitoshuolto*, *palveluasuminen*, *perhetyö* sekä *tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta*.

Lastensuojelun avohuoltona toteutettavia sosiaalipalveluja annetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa.

130

lastensuojelun sijaishuolto

lastensuojelussa annettavan *sosiaalipalvelun toteutustapa* silloin, kun lastensuojelun asiakas on otettu huostaan tai sijoitettu kiireellisesti pääsääntöisesti oman kotinsa ulkopuolelle

Lastensuojelun sijaishuoltona toteutettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *laitoshuolto*, *perhehoito*, *perhetyö* ja *vertaistukitoiminta*.

131

lastensuojelun jälkihuolto

lastensuojelussa annettavan *sosiaalipalvelun toteutustapa* silloin, kun lastensuojelun asiakkaan huostaanotto tai yli puoli vuotta kestänyt *lastensuojelun avohuollon* sijoitus on päättynyt

Lastensuojelun jälkihuoltona toteutettavia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi *laitoshuolto*, *terapia-palvelu*, *tukiasuminen* sekä *harrastus- ja kerhotoiminta*.

Lastensuojelun asiakkaan oikeus lastensuojelun jälkihuoltoon lakkaa viimeistään silloin, kun hän täyttää 21 vuotta.

132

päihdehuollon avopalvelu

päihdehuollon hoidollisen palvelun *toteutustapa* silloin, kun palvelua ei järjestetä *sosiaalihuollon toimintayksikössä* yhtäjaksoisesti ja ympärivuorokautisesti

Päihdehuollon avopalvelussa asiakasta tuetaan käyttämään hänelle myönnettyä palvelua oma-aloitteisesti.

Päihdehuollon avopalveluja voidaan antaa esimerkiksi asiakkaan kotona, laitoksessa tai sosiaaliviraston tiloissa.

Päihdehuollon avopalveluna toteutettavia palveluja ovat *selviämishoito*, *katkaisuhoido*, *vieroitushoito* ja *korvaushoito*.

133

päihdehuollon laitospalvelu

päihdehuollon hoidollisen palvelun *toteutustapa* silloin, kun palvelu järjestetään *sosiaalihuollon toimintayksikössä* yhtäjaksoisesti ja ympärivuorokautisesti

Päihdehuollon laitospalvelussa sosiaalihuollon toimintayksiköllä on palveluvastuu *sosiaalihuollon asiakkaasta*.

Päihdehuollon laitospalveluna toteutettavia palveluja ovat *selviämishoito*, *katkaisuhoido*, *vieroitus-hoito* ja *korvaushoito*.

Osa II:

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanasto

Käyttäjälle

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanastolla pyritään palvelemaan asiakasasiakirjatyypiluokitusta käyttäviä sosiaalihuollon ja muiden erityisalojen ammattilaisia, jotka tarvitsevat tietoa siitä, mitkä ovat asiakasasiakirjoista käytettävät suositeltavat termit ja mitä ne tarkoittavat. Sanasto sisältää termitietueina ja käsittekaavioina tiedot 21:stä Sosiaalihuollon asiakasasiakirjatyypiluokitukseen liittyvästä käsitteestä.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjasanaston määritelmässä ja huomautuksissa on viitattu usein Sosiaalipalvelujen luokituksen sanastossa esiintyviin käsitteisiin, joten sanastoja kannattaa käyttää rinnakkain. Erityisesti jälkimmäisen sanaston ensimmäisen luvun sosiaalipalveluihin liittyvät yleiset käsitteet liittyvät myös asiakasasiakirjatyyppeihin.

Asiakirjoja nimetään nykyään vaihtelevasti eri kunnissa ja organisaatioissa. Tässä julkaisussa esitettyjen sanastojen ja niihin liittyvien luokitusten avulla voidaan saavuttaa entistä yhtenäisempi asiakirjojen nimeämiskäytäntö. Hyödynnettäessä sekä sosiaalihuollon palvelutehtävää että yleistä asiakirjatyyppejä tietty asiakirja voidaan nimetä esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvonnan lausunnoksi.

Sanaston laatimisessa on hyödynnetty pääasiassa Sosiaalialan sanastoa asiakastietojärjestelmää varten⁷, aikaisempaa Sosiaalihuollon asiakirjatyypiluokitusta sekä Tikesos-hankkeen dokumentointiprojektissa koottuja eri palvelutehtävien asiakastietoja (esim. Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakastiedot sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmässä⁸). Tikesos-hankkeessa on myös laadittu sosiaalihuollon asiakasasiakirjatyypiluokitusta ja tätä sanastoa tukeva soveltamisopas⁹.

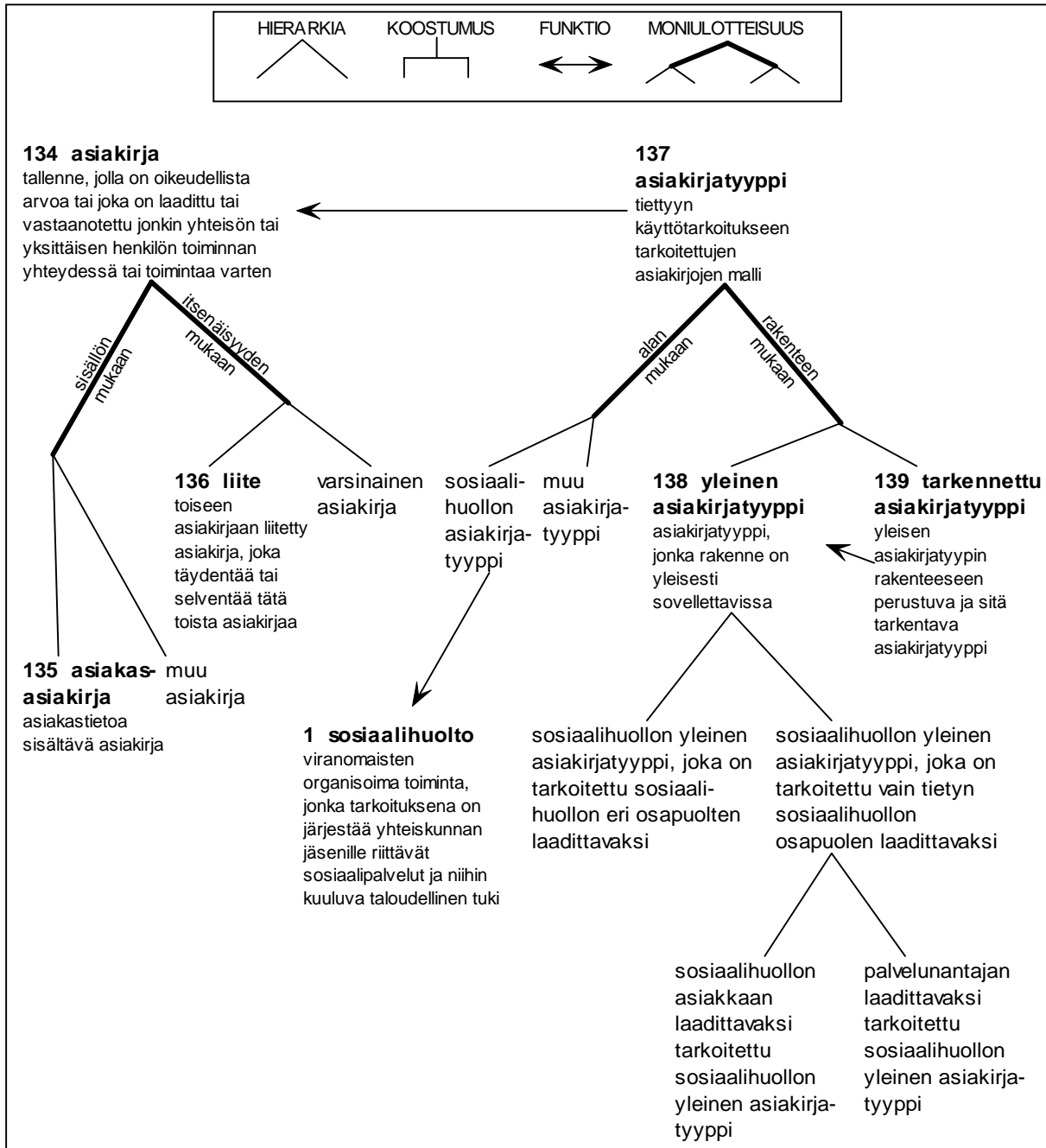
Julkaisun alussa on sanastoja koskeva lukuohje, jossa selvitetään sanastoissa käytetyt merkinnät.

7 Lehmuskoski, Antero, Kuusisto-Niemi, Sirpa (2008). Sosiaalialan sanasto asiakastietojärjestelmää varten. Sosiaalialan tietoteknologiahanke. Stakes, Raportteja 30/2008. Helsinki.

8 Kärki, Jarmo (2009). Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakastiedot sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmässä. Tietokuvaukset. Versio 1.0.

9 Ailio, Erja, Häkälä, Niina, Hänninen, Heli, Tossavainen, Päivi (2011). Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat. Soveltamisopas ja toimintaraportti. Versio 0.95. [verkkojulkaisu] Sosiaalialan tietoteknologiahanke. STM.

2.1 Asiakirjakäsitteet

Käsitekaavio 20. Asiakirja ja asiakirjatyyppi.

134

asiakirja; dokumentti

tallenne, jolla on oikeudellista arvoa tai joka on laadittu tai vastaanotettu jonkin yhteisön tai yksittäisen henkilön toiminnan yhteydessä tai toimintaa varten

Asiakirja voi sisältää kirjoitettua tekstiä, kuvaa tai ääntä. Se voidaan tallentaa sähköisesti tai manuaalisesti.

135

asiakasasiakirja

asiakastietoa sisältävä *asiakirja*

Sosiaalihuollossa asiakasasiakirjoja ovat esimerkiksi toimeentulotukihakemukset, avohuollon sijoituspäätökset ja asiakassuunnitelmat.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat ovat salassa pidettäviä.

136

liite

toiseen asiakirjaan liitetty *asiakirja*, joka täydentää tai selventää tätä toista asiakirjaa

Sosiaalihuollossa liite tarkoittaa asiakirjaa, joka on laadittu muualla kuin sosiaalihuollossa. Se voi olla esimerkiksi *sosiaalihuollon asiakkaan* tai muun kuin sosiaalihuollon *palvelunantajan* laatima asiakirja. Se asiakirja, jota liite täydentää, sisältää viittaustiedot siihen kuuluvaan liitteeseen. Sosiaalihuollossa liitteitä ei luokitella niiden alkuperäisen sisällön tai *asiakirjatyyppin* mukaan, vaan sosiaalihuollon palvelunantaja merkitsee ne liite-asiakirjatyypeiksi tallentaessaan ne sosiaalihuollon tietojärjestelmään.

Liitteitä voivat olla esimerkiksi lääkärinlausunto ja sosiaalihuollon asiakkaan maksukuitti.

137

asiakirjatyyppi; asiakirjan tyyppi

tiettyyn käyttötarkoitukseen tarkoitettujen *asiakirjojen* malli

Sosiaalihuollon palvelutehtävissä käytetään samoja asiakirjatyyppejä. Esimerkiksi *suunnitelmia* tehdään useimmissa palvelutehtävissä.

Sosiaalihuollossa asiakirjatyyppi ilmoitetaan myös metatiedolla, mikä mahdollistaa tietyntyypisten asiakirjojen hakemisen arkistosta tai asiakirjatyyppiä koskevien säilytysaikojen määrittelyn.

138

yleinen asiakirjatyyppi

mieluummin kuin: laaja asiakirjatyyppi

asiakirjatyyppi, jonka rakenne on yleisesti sovellettavissa

Sosiaalihuollossa yleinen asiakirjatyyppi liittyy useampaan *sosiaalihuollon palvelutehtävään*.

Yleisiä asiakirjatyyppejä tarkennetaan palvelutehtävittäin, ks. *tarkennettu asiakirjatyyppi*.

Yleisiä asiakirjatyyppejä ovat esimerkiksi *hakemus*, *päätös* ja *suunnitelma*.

139

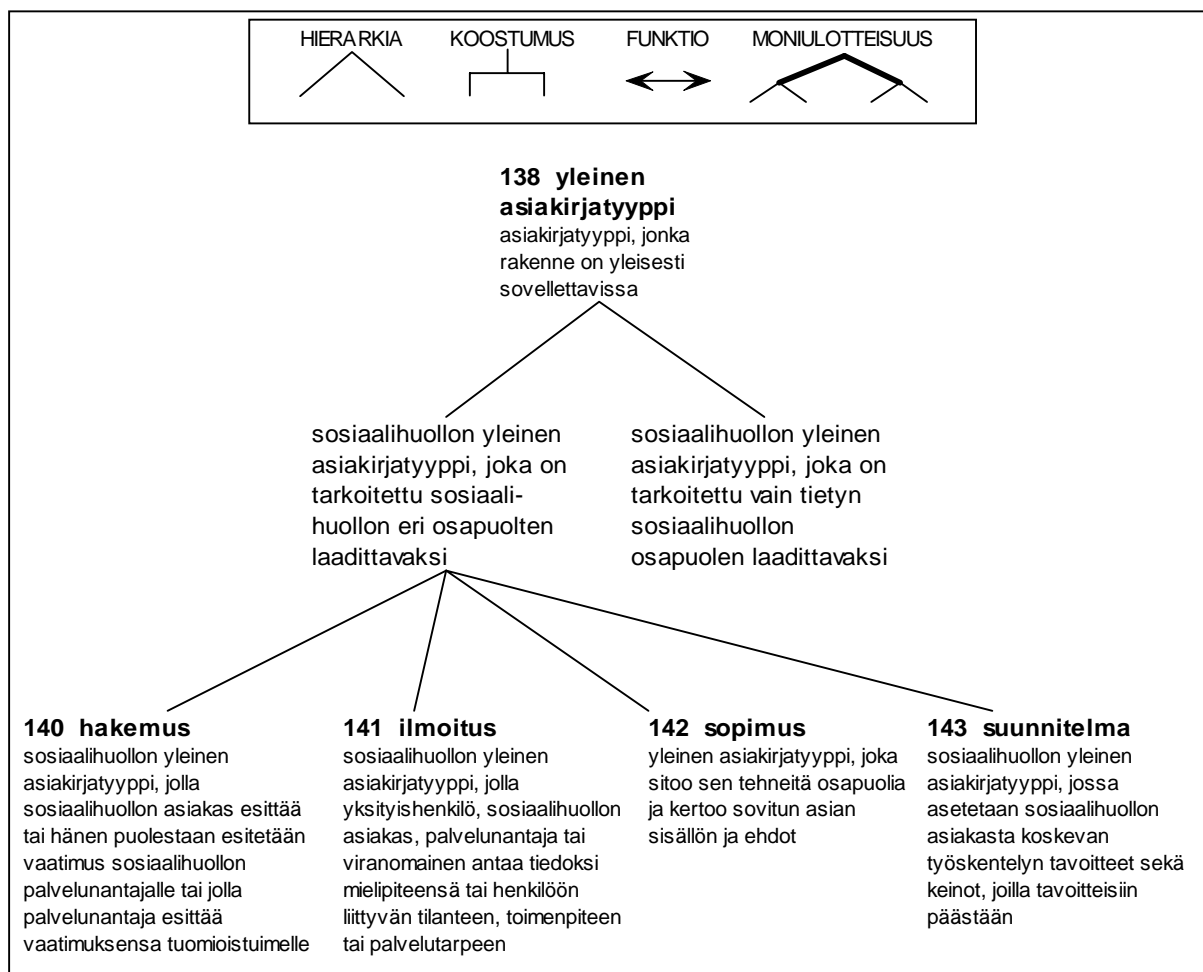
tarkennettu asiakirjatyyppi

mieluummin kuin: suppea asiakirjatyyppi; suppeampi asiakirjatyyppi

yleisen asiakirjatyyppin rakenteeseen perustuva ja sitä tarkentava *asiakirjatyyppi*

Sosiaalihuollossa tarkennettuja asiakirjatyyppejä ovat esimerkiksi toimeentulotukihakemus, lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskeva päätös ja aktivointisuunnitelma.

2.2 Sosiaalihuollon yleiset asiakirjatyypit

Käsittekaavio 21. Yhteiset asiakirjatyypit.

140

hakemus

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyypit, jolla *sosiaalihuollon asiakas* esittää tai hänen puolestaan esitetään vaatimus sosiaalihuollon *palveluntajalle* tai jolla palveluntaja esittää vaatimuksensa tuomioistuimelle

Sosiaalihuollossa hakemuksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi toimeentulotukihakemus ja hakemus hallinto-oikeudelle lapsen huostaanottoa koskevassa asiassa.

141

ilmoitus

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyypit, jolla yksityishenkilö, *sosiaalihuollon asiakas*, *palveluntaja* tai viranomainen antaa tiedoksi mielipiteensä tai henkilöön liittyvän tilanteen, toimenpiteen tai *palvelutarpeen*

Ilmoitusta ei edellä neuvottelemisen kuten *sopimusta* edeltää eikä ilmoituksesta voi valittaa kuten *päätöksestä*. Usein ilmoitus sitoo tai velvoittaa sen vastaanottajaa. Esimerkiksi lastensuojeluilmoitus on käsiteltävä seitsemän arkipäivän kuluessa sen vastaanottamisesta.

Sosiaalihuollossa ilmoituksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi ilmoitus lapsen elatusavun lakimääräisestä korotuksesta ja ilmoitus vammaispalvelujen tarpeesta.

142

sopimus

yleinen asiakirjatyppi, joka sitoo sen tehneitä osapuolia ja kertoo sovitun asian sisällön ja ehdot

Sosiaalihuollossa sopimuksen osapuolina voivat olla *sosiaalihuollon asiakas* tai asiakkaat sekä yksi tai useampi *palveluntaja*.

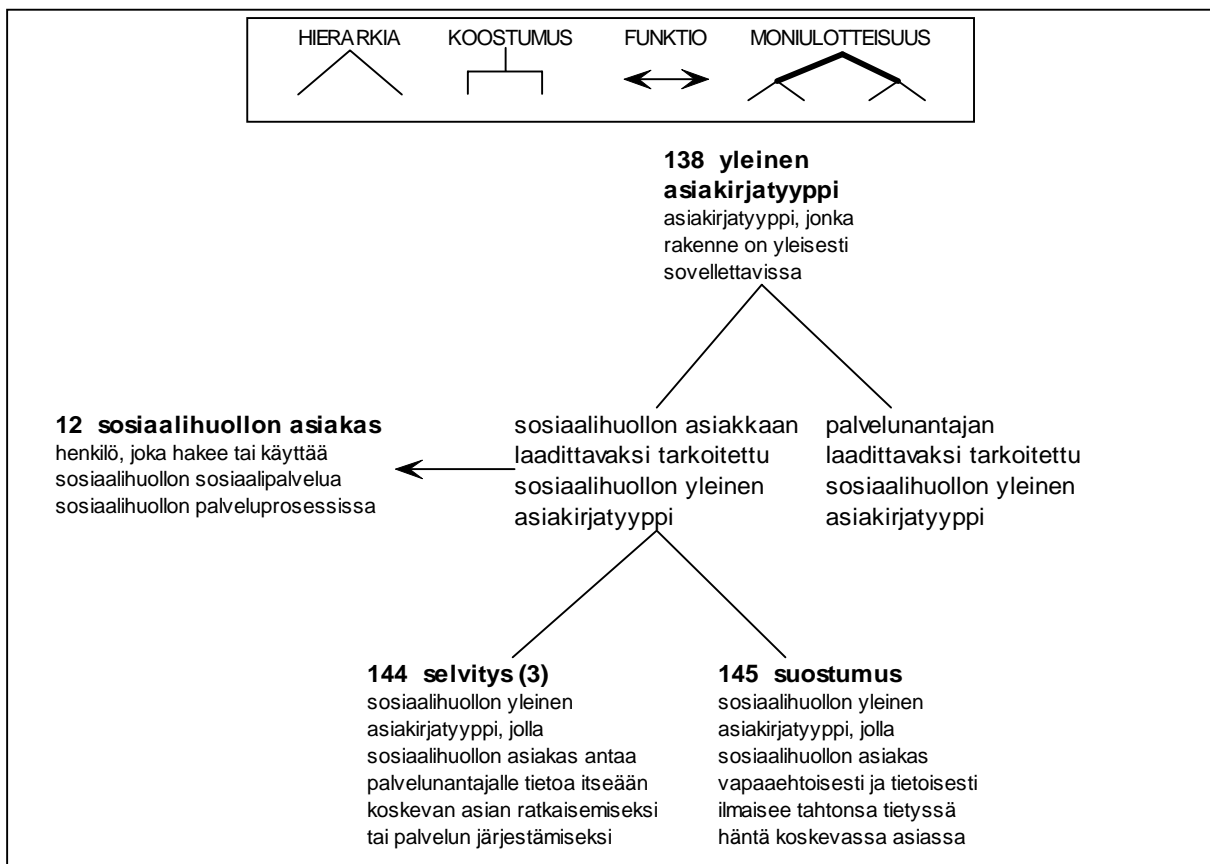
Sosiaalihuollossa sopimuksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi sopimus sosiaalisesta luotosta ja lapsen elatussopimus.

143

suunnitelma

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyppi, jossa asetetaan *sosiaalihuollon asiakasta* koskevan työskentelyn tavoitteet sekä keinot, joilla tavoitteisiin päästään

Suunnitelmaan voidaan kirjata sosiaalihuollon asiakkaalle haettavat tai annettavat *sosiaalipalvelut* tai etuudet. Sosiaalihuollossa suunnitelman *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat mm. aktivointi-, asiakas-, asumis-, erityis-, hoito-, kasvatus-, kotoutumis-, kuntoutus-, palvelu- ja toteuttamissuunnitelma.

Käsittekaavio 22. Sosiaalihuollon asiakkaan laadittavaksi tarkoitetut yleiset asiakirjatyypit.

144

selvitys (3)

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla *sosiaalihuollon asiakas* antaa *palvelunantajalle* tietoa itseään koskevan asian ratkaisemiseksi tai palvelun järjestämiseksi

Sosiaalihuollossa selvityksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi yrittäjän tuloseselvitys ja selvitys adoption hakijoista.

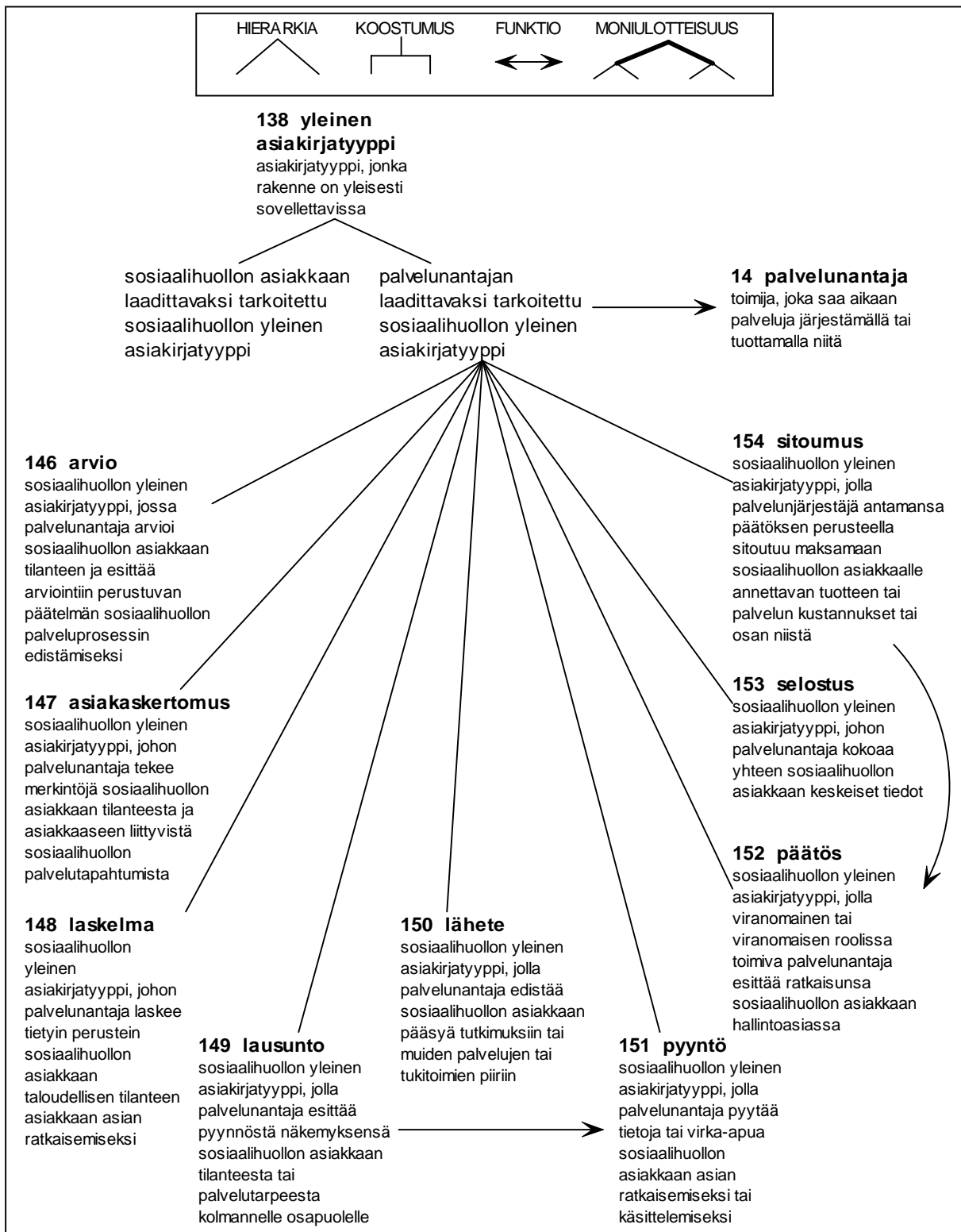
Palvelunantajien laatimat selvitystä vastaavat asiakirjatyypit ovat *arvioita, lausuntoja* tai *selostuksia*.

145

suostumus

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla *sosiaalihuollon asiakas* vapaaehtoisesti ja tietoisesti ilmaisee tahtonsa tietyssä häntä koskevassa asiassa

Suostumus voi koskea esimerkiksi asiakastietojen luovuttamista tai hankkimista yksilöityä tarkoitusta varten. Sosiaalihuollossa suostumuksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi suostumus adoptioon ja suostumus tietojen luovuttamiseen.

Käsittekaavio 23. Palvelunantajan laadittavaksi tarkoitettut yleiset asiakirjatyypit.

146

arvio

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jossa *palvelunantaja* arvioi *sosiaalihuollon asiakkaan* tilanteen ja esittää arviointiin perustuvan päätelmän *sosiaalihuollon palveluprosessin* edistämiseksi

Arvio voidaan laatia asiakkuuden eri vaiheissa, ja se voi liittyä esimerkiksi *palvelutarpeen* tai *suunnitelman* tavoitteiden saavuttamisen arviointiin. Arvio sisältää pääsääntöisesti myös asiakkaan näkemyksen omasta tilanteestaan.

Sosiaalihuollossa arvion *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi lastensuojelutarpeen selvitys ja sosiaalisen luototuksen alkuarvio.

147

asiakaskertomus

mieluummin kuin: kertomus

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, johon *palvelunantaja* tekee merkintöjä *sosiaalihuollon asiakkaan* tilanteesta ja asiakkaaseen liittyvistä sosiaalihuollon *palvelutapahtumista*

Asiakaskertomus on luonteeltaan kronologisesti kumuloituva ja sisältää siten myös historiatietoa sosiaalihuollon asiakkaan asiakkuudesta. Asiakaskertomuksella tehdään näkyväksi sellainen työ, joka ei tallennu muihin *asiakirjoihin*.

Sosiaalihuollossa asiakaskertomuksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi adoptio-neuvonnan asiakaskertomus ja päihdehuollon asiakaskertomus.

148

laskelma

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, johon *palvelunantaja* laskee tietyin perustein *sosiaalihuollon asiakkaan* taloudellisen tilanteen asiakkaan asian ratkaisemiseksi

Laskelman perusteella palvelunantaja tekee *päätöksen* esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkaalle myönnettävästä *sosiaalipalvelusta*, etuudesta tai asiakasmaksusta.

Sosiaalihuollossa laskelman *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi toimeentulotukilaskelma ja laskelma lapsen elatusavun suuruudesta.

149

lausunto

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla *palvelunantaja* esittää *pyynnöstä* näkemyksensä *sosiaalihuollon asiakkaan* tilanteesta tai *palvelutarpeesta* kolmannelle osapuolelle

Lausunto voidaan antaa myös vakiintuneen käytännön perusteella.

Sosiaalihuollossa lausunnon *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi kotiselvitys ja perheyön lausunto.

150

lähete

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla *palvelunantaja* edistää *sosiaalihuollon asiakkaan* pääsyä tutkimuksiin tai muiden palvelujen tai tukitoimien piiriin

Sosiaalihuollossa lähetteen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvonnan lähete ja lähete oikeusgeneettiseen isyystutkimukseen.

151

pyyntö

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla *palvelunantaja* pyytää tietoja tai virka-apua *sosiaalihuollon asiakkaan* asian ratkaisemiseksi tai käsittelemiseksi

Sosiaalihuollossa pyynnön *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi virka-apupyyntö ja rahalaitostiedustelu.

152

päätös

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla viranomainen tai viranomaisen roolissa toimiva *palvelunantaja* esittää ratkaisunsa *sosiaalihuollon asiakkaan hallintoasiassa*

Sosiaalihuollossa hallintoasioina käsitellään esimerkiksi *sosiaalipalveluja*, etuuksia ja asiakasmaksuja. Hallintopäätöksistä on aina laadittava päätösasiakirja, joka on annettava tiedoksi asianosaiselle muutoksenhakuohjeineen.

Sosiaalihuollossa päätöksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat esimerkiksi päätös isyyden selvittämisen keskeyttämisestä ja päätös erityishuolto-ohjelmasta.

153

selostus

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, johon *palvelunantaja* kokoaa yhteen *sosiaalihuollon asiakkaan* keskeiset tiedot

Sosiaalihuollossa selostuksen *tarkennettu asiakirjatyyppejä* on esimerkiksi sijoitettavan lapsen esitiedot.

154

sitoumus

sosiaalihuollon yleinen asiakirjatyyppejä, jolla *palvelunjärjestäjä* antamansa *päätöksen* perusteella sitoutuu maksamaan *sosiaalihuollon asiakkaalle* annettavan tuotteen tai palvelun kustannukset tai osan niistä

Sosiaalihuollossa sitoumuksen *tarkennettuja asiakirjatyyppejä* ovat maksusitoumukset ja palvelusetelit.

Sanastojen laatimisessa käytetyt tärkeimmät lähteet

Arkistolaki. 23.9.1994/831.
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. 18.9.1987/759.
Avioliittolaki. 13.6.1929/234.
Elatustukilaki. 29.8.2008/580.
Elatusturvalaki. 7.8.1998/671.
Hallintolainkäyttölaki. 26.7.1996/586.
Hallintolaki. 6.6.2003/434.
Isyyslaki. 5.9.1975/700.
JHS-sanastotyökalu. JHSmeta.fi.
Kelan terminologinen sanasto – Terveysteen liittyvät käsitteet (2010). TSK 41. Kela ja Sanastokeskus TSK.
Kärki, Jarmo (2009). Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakastiedot sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmässä. Tietokuvaukset. Versio 1.0.
Laaksonen, Maarit, Kärki, Jarmo, Lehmuskoski, Antero (2011). Sosiaalipalvelujen luokitus. Soveltamisopas. Versio 1.0. [verkkojulkaisu] Sosiaalialan tietoteknologiahanke, STM.
Laki julkisesta työvoimapalvelusta. 30.12.2002/1295.
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. 23.6.1977/519.
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. 2.3.2001/189.
Laki lapseksiottamisesta. 8.2.1985/153.
Laki lapsen elatuksesta. 5.9.1975/704.
Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. 8.4.1983/361.
Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntönpäätöksenä. 16.8.1996/619.
Laki lasten päivähoidosta. 36/1973.
Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. 9.4.1999/493.
Laki omaishoidon tuesta. 2.12.2005/937.
Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta. 29.4.2005/272.
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 22.9.2000/812.
Laki sosiaalisesta luototuksesta. 20.12.2002/1133.
Laki talous- ja velkaneuvonnasta. 4.8.2000/713.
Laki toimeentulotuesta. 30.12.1997/1412.
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. 3.4.1987/380.
Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta. 9.8.1996/603.
Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417.
Lehmuskoski, Antero, Kuusisto-Niemi, Sirpa (2008). Sosiaalialan sanasto asiakastietojärjestelmää varten. Sosiaalialan tietoteknologiahanke. Stakes, Raportteja 30/2008. Helsinki.
Mielenterveyslaki. 14.12.1990/1116.
Perhehoitajalaki. 3.4.1992/312.
Päihdehuoltolaki. 17.1.1986/41.
Sosiaalihuoltoasetus. 29.6.1983/607.
Sosiaalihuoltolaki. 17.9.1982/710.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasasiakirjasanasto (1995). Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES ja Tekniikan Sanastokeskus TSK.
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasasiakirjasanasto (1995). Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES ja Tekniikan Sanastokeskus TSK.
Sosiaali- ja terveydenhuollon käsitteitä tietojärjestelmien suunnittelua varten (2002). Stakes.
Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä. 33/2008.
Työvoimapalveluasetus. 1251/1993.

Hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietueneroisiin.

adoptio; ks. adoptioneuvonta.....	25	kasvatus- ja perheneuvonta	20
adoptioneuvonta	25	kasvatus- ja perheneuvontapalvelu	112
adoptioneuvontapalvelu	122	katkaisuhoito	93
adoptiopalvelu	25	kehitysvammaisten erityishuolto	29
aktivointisuunnitelma; ks. pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukeminen	34	kehitysvammaneuvoita	111
alkukartoitusprosessi	44	kertomus	147
ammattillinen henkilö	13	kodinhoitoapu	83
ammattillinen perhehoito	75	korvaushoito	95
ammattihenkilö; ks. sosiaalihuollon ammattihenkilö	13	kotihoidon ohjaus	111
arvio	146	kotipalvelut	27
arvioiminen	60	kotouttaminen	33
arviointi	60	kotoutuminen; ks. kotouttaminen	33
arviointivaihe	60	koulukuraattoripalvelu	113
asia; ks. hallintoasia.....	11	kuljetuspalvelu	89
asiakas; ks. sosiaalihuollon asiakas	12	kuntouttava työtoiminta (1)	115
asiakasasiakirja	135	kuntouttava työtoiminta (2)	34
asiakas- ja resurssiohjaus	68	kuntoutusohjaus	111
asiakaskertomus	147	kylvetyspalvelu	85
asiakassuunnitelma; ks. suunnitteleminen.....	56	käynnistyminen	57
asiakirja	134	käynnistymisvaihe	57
asiakirjan tyyppi	137	käynnistys	57
asiakirjatyypit	137	käynnistäminen	57
asiointipalvelu	91	laaja asiakirjatyypit	138
asumisen järjestäminen	80	laitohoito	76
asumisen palvelut	71	laitoshuolto	76
asumisharjoittelu	78	lapseksiottaminen; ks. adoptioneuvonta.....	25
asumiskokeilu	78	lapseksiottamispalvelu	25
asumispalvelut	71	lapseksiotto; ks. adoptioneuvonta.....	25
asumisvalmennus	79	lapsen elatusapu; ks. lapsen elatusavun vahvistaminen	23
asunnon muutostyö	81	lapsen elatusavun vahvistaminen	23
ateriapalvelu	84	lapsen huollon ja tapaamisoikeuden selvittäminen	123
autettu palveluasuminen; ks. palveluasuminen ..	73	lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen	22
avoin varhaiskasvatustoiminta	103	lapsen huolto ja tapaamisoikeus	22
dokumentti	134	lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu; ks. lastensuojelu	26
ehkäisevä lastensuojelu; ks. lastensuojelu.....	26	laskelma	148
hakemus	140	lasten päivähoito	19
hallintoasia	11	lastensuojelu	26
hallintoasian käsittely	40	lastensuojelun avohuolto	129
hallintoasian käsittelyprosessi	40	lastensuojelun jälkihuolto	131
hallintopäätös; ks. hallintoasia	11	lastensuojelun sijaishuolto	130
harrastus- ja kerhotoiminta	107	lausunnon laatiminen	64
henkilökohtainen apu	82	lausunnon laatimisvaihe	64
hoitopalkkio; ks. omaishoidon tuki	32	lausunto	149
ilmoituksen käsitteleminen	54	leikkitoiminta	103
ilmoituksen käsittely	43	liite	136
ilmoituksen käsittelyprosessi	43	loma- ja virkistystoiminta	106
ilmoituksen käsittelyvaihe	54	lähete	150
ilmoituksen vastaanottaminen	53	maahanmuuttajien kotouttaminen; ks. kotouttaminen.....	33
ilmoituksen vastaanottamisvaihe	53	muutoksenhaku; ks. hallintoasian käsittely	40
ilmoitus	141	neuvonta	45
isyyden selvittäminen	21		
isyyden selvittämispalvelu	124		
itsenäistymisvarojen hoitaminen	120		

neuvontaprosessi	45	selvittäminen	51
neuvotteleminen	62	selvitys (1)	48
neuvottelu	62	selvitys (2)	51
neuvotteluvaihe	62	selvitys (3)	144
omaishoidon tuki	32	selvitysprosessi	48
omaishoitaja; ks. omaishoidon tuki	32	selvitysvaihe	51
omaishoito; ks. omaishoidon tuki	32	selviämishoito	92
osavuorokautinen palveluasuminen; ks. palveluasuminen	73	seuraaminen	59
ottolapsineuvonta (1)	25	seuranta	59
ottolapsineuvonta (2)	122	seurantavaihe	59
palveluasuminen	73	siivouspalvelu	86
palvelun järjestäminen; ks. sosiaalipalvelun järjestäminen asiakkaalle	41	sitoumus	154
palvelun tuottaminen; ks. sosiaalipalvelun tuottaminen asiakkaalle	42	sopeutumisolennus	110
palvelunantaja	14	sopiminen	46
palveluneuvonta	69	sopimisprosessi	46
palvelunjärjestäjä	15	sopimuksen vahvistaminen	63
palveluntuottaja	16	sopimuksen vahvistamispalvelu	126
palveluohjaus	66	sopimuksen vahvistus	47
palveluperuste	3	sopimuksen vahvistusprosessi	47
palveluprosessi	7	sopimuksen vahvistusvaihe	63
palveluprosessin vaihe	8	sopimus	142
palvelutapahtuma	6	sosiaaliamiehen tehtävä	39
palvelutarpeen selvittäminen	55	sosiaaliamiespalvelu	70
palvelutarve	5	sosiaaliamiestoiminta	39
palvelutehtävä; ks. sosiaalihuollon palvelutehtävä	2	sosiaalihuollon ammattihenkilö	13
palveluun kuuluva alkukartoitus	44	sosiaalihuollon asiakas	12
palveluyksikkö	17	sosiaalihuollon palveluprosessi	9
perheasioiden sovittelu	24	sosiaalihuollon palveluprosessin vaihe	10
perheasioiden sovittelupalvelu	127	sosiaalihuollon palvelutehtävä	2
perhehoito	74	sosiaalihuolto	1
perhepäivähoito	102	sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut	38
perhetyö	67	sosiaalinen luototus	37
pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukeminen	34	sosiaalinen luotto; ks. sosiaalisen luototuksen palvelu	119
puolison elatusapu; ks. puolison elatusavun vahvistaminen	36	sosiaaliohjaus	66
puolison elatusavun vahvistaminen	36	sosiaalipalvelu	4
pyyntö	151	sosiaalipalvelujen luokitus	18
päihdehuollon avokuntoutus	98	sosiaalipalvelun järjestäminen asiakkaalle	41
päihdehuollon avopalvelu	132	sosiaalipalvelun järjestämisprosessi	41
päihdehuollon laitospalvelu	99	sosiaalipalvelun tuottaminen asiakkaalle	42
päihdehuollon laitospalvelu	133	sosiaalipalvelun tuottamisprosessi	42
päihdehuollon polikliininen palvelu	97	sosiaalisen luoton myöntäminen	37
päihdehoito	31	sosiaalisen luototuksen palvelu	119
päihdekuntoutus	96	sosiaalityö	65
päivähoito	100	sovittelu	49
päiväkotihoido	101	sovitteluprosessi	49
päivätoiminta	108	suostumus	145
päätäminen	61	suppea asiakirjatyyppe	139
päätämävaihe	61	suppeampi asiakirjatyyppe	139
päätös	152	suunnitelma	143
ratkaiseminen	52	suunnitteleminen	56
ratkaisu	52	suunnittelu	56
ratkaisuvaihe	52	suunnitteluvaihe	56
saattajapalvelu	90	taloudellisen tuen palvelu	121
selostus	153	tarkennettu asiakirjatyyppe	139
		tehostettu palveluasuminen; ks. palveluasuminen	73
		terapiapalvelu	114
		tilapäisasumispalvelu	77

toimeentulotuki	35	työllisyyden hoito	34
toimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi	23	työtoiminta	109
toimintayksikkö	17	vaatehuoltopalvelu	87
toimipiste; ks. toimintayksikkö	17	vammaispalvelut	28
toteuttaminen	58	vammaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen	30
toteuttamissuunnitelma; ks. suunnitteleminen....	56	varhaiskasvatuspalvelut	100
toteutus	58	vertaisryhmätoiminta	105
toteutustapa	128	vertaistukitoiminta	105
toteutusvaihe	58	vieroitushoito	94
tuettu asuminen	72	vireilletuleminen	50
tuettu työllistyminen	116	vireilletulo	50
tukiasuminen	72	vireilletulovaihe	50
tukihenkilö- ja tukiperheteroiminta	104	välitystilipalvelu	118
turvapalvelu	88	yksityisen sijoituksen valvonta	125
työhön valmennus	117	yleinen asiakirjatyyppi	138
työhönohjaus	117	ympärivuorokautinen palveluasuminen; ks. palveluasuminen	73
työhönvalmennus	117		
työllistymistä tukeva toiminta	116		